

**EIROPAS KLUBU
NEFORMĀLĀS IZGLĪTĪBAS
PROGRAMMA**

Satura komisija:

Renāte Rumbina;
Gatis Mūrnieks;
Eduards Lielpēters

Metodoloģiskā komisija:

Sintija Lase;
Rinalds Rudzītis;
Eduards Lielpēters;
Evija Rudzīte

Ievieš:

Biedrība "Klubs "Māja" – jaunatne vienotai Eiropai";
Eiropas klubi

Atbalsta:

Jaunatnes starptautisko
programmu aģentūra

Izglītības un zinātnes
ministrīja

Dārgais Eiropieti!

Latvijas jaunieši iesaistās un rada jaunas iespējas globālas sadarbības veidošanā:
Mūsu, kā Latvijas jaunās paaudzes, pienākums ir nodrošināt savu valsti ar
intelektuāliem pārstāvjiem starptautiskajā politikā, līdz ar to es Tevi aicinu -
izmanto šo materiālu kā atspēriena punktu savai attīstībai un dalies ar citiem -
UZDRĪKSTIES būt vadītājs un mācīt savus vienaudžus!

/R.G.Tauriņš
Klubs "Māja" prezidents

SATURA RĀDĪTĀJS

VĒSTURE

EIROPAS SAVIENĪBAS PAPLAŠINĀŠANĀS	9
LATVIJAS CEĻŠ UZ EIROPAS SAVIENĪBU	10
LATVIJAS 15 GADI EIROPAS SAVIENĪBĀ	11

ES INSTITŪCIJAS

EIROPAS KOMISIJA	13
EIROPAS KOMISIJAS DIENESTI UN ES DECENTRALIZĒTĀS AĢENTŪRAS	14
EIROPAS PARLAMENTS	15
EIROPAS PARLAMENTA PARTIJU GRUPAS	16
LATVIJAS EIROPAS PARLAMENTA DEPUTĀTI	17
EIROPADOME UN ES PADOME	18
ES LĒMUMU PIEŅEMŠANAS PROCESS	19
<i>PIELIKUMS</i>	20

ES ĀRPOLITIKA

ES ĀRPOLITIKA 1 – INSTITŪCIJAS	24
ES ĀRPOLITIKA 2 – AKTIVITĀTES	25

AKTUĀLIE JAUTĀJUMI

RISKI UN KRĪZES	27
POLITISKĀ AINA	28
KRITISKĀ DOMĀŠANA	29
ES NĀKOTNES ATTĪSTĪBA	30

TIESĪBAS UN PIENĀKUMI

ES VIENOTAIS TIRGUS – PAMATBRĪVĪBAS UN TO PAMATOJUMS	32
ES VIENOTAIS TIRGUS – ES SNIEGTO IESPĒJU IZMANTOŠANA EIROPAS PILSOŅU IKDIENĀ	33

FINANSES

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA + EIROZONA	35
ES BUDŽETS	36
ES FONDI UN IESPĒJAS LATVIJĀ	37

KULTŪRA

MULTIKULTURĀLISMS EIROPAS SAVIENĪBĀ	39
ATBALSTS KULTŪRAI ES	40
INTERESANTI FAKTI PAR ES DALĪBVALSTĪM	42
<i>PIELIKUMS</i>	43

VIDE UN INFRASTRUKTŪRA

VIDE UN EIROPAS SAVIENĪBA	47
INOVĀCIJAS EIROPAS SAVIENĪBĀ	49

VĒSTURE

Eiropas Savienība ir unikāla pārnacionāla politiska un ekonomiska valstu apvienība, kas veidojusies pēc Otrā pasaules kara, ilgtermiņā nostiprinot ekonomisko un politisko sadarbību Eiropas valstu starpā un sekmējot mieru reģionā. ES vēstures modeļa mērķis ir četrās mācību stundās sniegt retrospektīvu skatījumu par ES vēsturi, nozīmīgākajām personībām un notikumiem, kas ietekmējuši ES integrācijas procesu vairāk nekā 60 gadu laikā, veidot izpratni un sniegt zināšanas par ES paplašināšanās procesu un jaunu dalībvalstu uzņemšanas priekšnoteikumiem, kā arī rosināt skolēnus salīdzinošā skatījumā vērtēt Latvijas motivāciju un ilgtermiņa ieguvumus un zaudējumus, kļūstot par ES dalībvalsti 2004. gadā.

EIROPAS SAVIENĪBAS VĒSTURE

NODARBĪBAS MĒRĶIS

1. Sniegt retrospektīvu skatījumu uz Eiropas Savienības (turpmāk ES) integrācijas idejas attīstību un ES izveides iemesliem;
2. Iepazīstināt skolēnus ar nozīmīgākajām personībām un galvenajiem notikumiem ES vēsturē laika posmā no 1950. līdz 2009. gadam;
3. Veidot pamatzināšanas par ES, tādējādi sekmējot kopējo mācību satura apguvi.

• NEPIECIEŠAMAIS • 60-100 min. •

MATERIĀLI

- Krāsotāja līmleņķe
- Vairāku krāsu A4 lapas
- Līmmasa vai skočs

DALĪBNIĒKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Dalībnieki ir iepazinušies ar Eiropas vēsturi līdz 1944.gadam

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Moderators iztaujā dalībniekus par to, ko viņi zina par Eiropu pēc 2.pasaules kara, kāda bija situācija (izpostītas pilsētas, lieli cilvēku zaudējumi, sagrauta tautsaimniecība, ierobežoti resursi attīstībai, neuzticība valstu starpā, liela neskaidrība un nenoteiktība).

2. Moderators aicina uz garas sienas (vai grīdas) izveidot laika līniju no 1945.gada līdz 2019.gadam, atzīmējot desmitgades, un piedāvā vairākas lapas ar **nozīmīgāko līgumu nosaukumiem** (uz vienas krāsas lapām) un **kopienu nosaukumiem** (uz citas krāsas lapām):

Līgumi:

- Šūmaņa deklarācija
- Vienotas Eiropas Kopienų padomes un vienotas Eiropas Kopienų komisijas izveides līgums (Apvienošanas līgums)
- Māršala plāns
- Māstrihtas līgums
- Amsterdamas līgums
- Lisabonas līgums

Kopienas:

- Eiropas ogļu un tērauda kopiena
- Eiropas Ekonomikas Kopiena
- EURATOM
- Eiropas kopiena
- Eiropas Savienība

3. Moderators aicina dalībniekus izvietot plānus un kopienas uz laika līnijas. Moderatoram ir jāpalīdz dalībniekiem atbildot uz viņu jautājumiem un izskaidrojot, kāds ir līgumu mērķis un būtība.

4. Kad līgumi un kopienas ir salikti uz laika līnijas, moderators secīgi izstāsta (vai aicina dalībniekus izstāstīt) vēsturisko attīstību, norādot uz izmaiņām, ko šie līgumi rosināja un to ietekmi uz Eiropas Savienības veidošanos.

5. Dalībnieki noskatās video par atskatu uz ES vēsturi (angļu valodā) <https://www.youtube.com/watch?v=XgnXwrsMBUs>

Papildus informācija: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a5ba73c6-3c6a-11e8-b5fe-01aa75ed71a1/>

EIROPAS SAVIENĪBAS PAPLAŠINĀŠANĀS

NODARBĪBAS MĒRĶIS

1. Veidot izpratni par Eiropas Savienības (ES) paplašināšanās procesu, retrospektīvā skatījumā aplūkojot dalībvalstu uzņemšanu ES laika posmā no 1957. līdz 2013. gadam;
2. Veidot izpratni par dalībvalstu uzņemšanas nosacījumiem;
3. Veicināt skolēnu spējas patstāvīgi analizēt ES paplašināšanās priekšrocības un trūkumus;
4. Veicināt skolēnu vispārēju izpratni par ES dalībvalstīm, to kopīgajām un atšķirīgajām iezīmēm.

NEPIECIEŠAMAIS

🕒 120 min.

MATERIĀLI

- Lielākas lapas, rakstāmie
- Dators ar pieeju internetam un/ vai grāmatas, materiāli par ES vēsturi

DALĪBNIKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Eiropas Savienības vēsture

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Moderators izskaidro, ka Eiropas Kopienu dibināja 6 dalībvalstis, šobrīd 28 valstis un paskaidro, ka dalībvalstis Savienībai ir pievienojušās pakāpeniski.

2. Moderators sadala dalībniekus 6 grupās, katra grupa izlozē vienu paplašināšanās kārtu:

- **1973.g.** Dānija, Īrija un Apvienotā Karaliste
- **1981./1986.g.** Grieķija, Spānija, Portugāle
- **1995.g.** Somija, Zviedrija, Austrija
- **2004.g.** Kipra, Čehija, Lietuva, Latvija, Igaunija, Ungārija, Malta, Slovēnija, Slovākija, Polija
- **2007./2013.g.** Bulgārija, Rumānija, Horvātija
- **Kandidātvalstis:** Turcija, Albānija, Melnkalne, Serbija, Ziemeļmaķedonija

3. Dalībniekiem dod laiku (30-60 minūtes), lai grupās izpētītu:

1. Kādēļ šis dalībvalstis vēlējas iestāties Eiropas Savienībā?
2. Kādi bija dalībvalstu uzņemšanas nosacījumi?
3. Kāds ir bijis uzņemšanas process?

4. Dalībnieki pieraksta atbildes uz lielākām lapām, katru atbildi uz savas lapas. Uz sienas izveido matricu, kurā dalībnieki ievieto savas atbildes.

Matricas paraugs:

	1973.	1981./86.	1995.	2004.	2007./13.	Kandidātvalstis
Motivācija iestāties ES						
Uzņemšanas nosacījumi						
Uzņemšanas process						

5. Dalībnieki iepazīstas ar citu grupu veikumu (10 minūtes)

6. Moderators aicina salīdzināt paplašināšanās posmus – kas ir līdzīgs un kas atšķirīgs kandidātvalstu motivācijā pievienoties Eiropas Savienībai, kā ir mainījušies uzņemšanas nosacījumi

7. Noslēguma aktivitāte – atmiņas spēle ar jaunajām dalībvalstīm un to galvaspilsētām (ir kartiņu vai lapiņu komplekts, kur uzrakstītas valstis un līdzīgs komplekts ar galvaspilsētām, spēlē kā atmiņas spēli, kur kartiņas katrā kārtā atklāj pa divi, ja sakrīt, tās var noņemt no spēles laukuma, ja nesakrīt, jānoliek atpakaļ ar skatu uz leju; otrs variants vienā komplektā ir valsts, otrā gads, kurā valsts iestājās ES).

LATVIJAS CEĻŠ UZ EIROPAS SAVIENĪBU

Nodarbība ir vairākās daļās:

- ievadnodarbība un izpētes nodarbība (40 min, mājas darbs);

- debates (30 min);
- noslēdzošā diskusija (40 min)

NODARBĪBAS MĒRĶIS

1. Veicināt skolēnu izpratni un zināšanas par Latvijas iestāšanās procesu Eiropas Savienībā (ES), izvirzītajiem mērķiem, ietekmējošiem faktoriem un ilgtermiņa ieguvumiem un zaudējumiem;
2. Retrospektīvā skatījumā aplūkot pilsoniskās sabiedrības aktivitātes iestāšanās sarunu procesā, veidojot izpratni par tālaika sabiedrisko domu ES jautājumos.

NEPIECIEŠAMAIS

 110 min.

MATERIĀLI

- Apraksti par debašu gaitu
- Dators ar interneta pieslēgumu
- Grāmatas/informācijas materiāli par argumentiem par/pret Latvijas iestāšanos ES

DALĪBNIEKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Latvijas neatkarības atjaunošanas process, situācija Latvijā pēc neatkarības atjaunošanas.

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Moderators pārrunā ar dalībniekiem vēsturisko fonu, kāda bija situācija Latvijā pēc neatkarības atjaunošanas – kāda bija tautsaimniecība, kādas bija cilvēku gaidas un cerības dzīvot neatkarīgā valstī.
2. Moderators pastāsta, kā Latvija virzījās uz Eiropas Savienību un lemšanas tiesības piederēja Latvijas iedzīvotājiem referendumā. Iedzīvotāju domas dalījās un tika veiktas plašas kampaņas abās pusēs, valsts institūcijas veica informēšanas kampaņas, biedrības veica aktivitātes, lai vairotu vai mazinātu atbalstu Eiropas Savienībai, notika daudzas publiskās debates.
3. Dalībnieki sadalās komandās pa 3 dalībniekiem, **Apstiprinošā (A) komanda** meklē argumentus, kādēļ cilvēki atbalstīja Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā, **Noliedzošā (N) komanda** – kādēļ neatbalstīja. Brīvie dalībnieki kļūst par tiesnešiem, kuri izpēta argumentus gan par, gan pret.
4. Moderators informē par debašu noteikumiem, piedāvājot Popera formāta diskusiju.

Popera formāts:

- Runā **A1** • 3 minūtes
- N3** izjautā **A1** • 1 minūte
- Runā **N1** • 3 minūtes
- A3** izjautā **N1** • 1 minūte
- Runā **A2** • 2 minūtes
- N1** izjautā **A2** • 1 minūte
- Runā **N2** • 2 minūtes
- A1** izjautā **N2** • 1 minūte
- Runā **A3** • 2 minūtes
- Runā **N3** • 2 minūtes

5. Paralēli var notikt vairākas debates. Tiesneši veic pierakstus par diskusiju un noslēgumā prezentē sadursmes punktus.
6. Pēc debatēm moderators iztaujā dalībniekus par to, vai bija viegli vai grūti debatēt, kas debatēs bija viegli vai grūti, kā notika izpētes process, kādus informācijas avotus izmantoja, kā izvēra, kurus argumentus izmantot debatēs, vai bija sagatavojušies otrās puses argumentiem. Noslēgumā pārrunā, kuri no argumentiem ir aktuāli šodien.

Informācija par debašu formātu: <https://www.debasucentrs.lv/materiali-1>

LATVIJAS 15 GADI EIROPAS SAVIENĪBĀ

NODARBĪBAS MĒRĶIS

1. Sekmēt skolēnu spēju kritiski vērtēt politiskās un ekonomiskās pārmaiņas Latvijas attīstībā kopš iestāšanās ES;
2. Retrospektīvi aplūkot nozīmīgākos notikumus Latvijas kā ES dalībvalsts statusā laika posmā no 2004. gada līdz mūsdienām, veidojot izpratni par Latvijas vietu ES;
3. Veicināt izpratni par Latvijas lomu ES dienaskārtības veidošanā Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē laikā.

• NEPIECIEŠAMAIS •

🕒 80 min.

MATERIĀLI

- Dators ar interneta pieslēgumu
- projektor, ekrāns

DALĪBNIĒKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nav nepieciešamas

• METODES IZPILDE PA SOĻIEM •

1. Moderators demonstrē video par Latvijas pirmajiem 15 gadiem Eiropas Savienībā:

- LTV, (2019). "Latvija ES jau 15 gadus"
<https://www.youtube.com/watch?v=hWrVQfnxhK0&t=81s>
- Valsts prezidenta uzruna konferencē "15 no 100. Latvijas dalības Eiropas Savienībā 15 gadi"
<https://www.youtube.com/watch?v=v15ZavTpf0U&t=56s>
- EK viceprezidenta V. Dombrovska uzruna konferencē "15 no 100. Latvijas dalības Eiropas Savienībā 15 gadi"
https://www.youtube.com/watch?v=jwlzTOoPzKI_

2. Dalībnieki izspēlē TV diskusiju starp dažādu sabiedrības grupu pārstāvjiem, izlozējot vai izvēloties lomas (**mazais saimniecības zemnieks, lielas saimniecības zemnieks, jauniešs, rūpnīcas**

strādnieks, rūpnīcas īpašnieks, kultūras darbinieks, politiķis, pašvaldības vadītājs), pārējie dalībnieki skatītāji. Viens vai divi no dalībniekiem ir diskusijas vadītāji, kas virza diskusiju un uzdod jautājumus diskusijas dalībniekiem par viņu redzēju un pieredzi kopš Latvija ir iestājusies Eiropas Savienībā. Diskusijas dalībniekiem dod dažas minūtes laika noskaņoties lomai un pārdomāt iespējamo pieredzi.

3. Dažus dalībniekus izvēl kā novērotājus, kuri sarunas laikā pieraksta svarīgākos aspektus par dažādu sabiedrības grupu ieguvumiem un riskiem saistībā ar Latvijas dalību Eiropas Savienībā.

4. Noslēgumā moderators vada sarunu par to, kurām sabiedrības grupām ir lielāki ieguvumi, kurām lielāki riski, kopš Latvija ir ES dalībvalsts.

ES INSTITŪCIJAS

Modulis apvieno tēmas par nozīmīgākajām Eiropas Savienības institūcijām likumdošanas procesā (Eiropas Komisiju, Eiropas Parlamentu un Eiropas Savienības Padomi), ekspertīzes nodrošināšanā, lēmumu piemērošanā un politikas ieviešanā (Eiropas Komisijas dienestiem, Eiropas Savienības decentralizētajām aģentūrām), tiesību aktu un labas pārvaldības principu ievērošanu (Eiropas Savienības Tiesu, Eiropas Ombudu), kā arī lēmumu pieņemšanas procesu šajās iestādēs.

EIROPAS KOMISIJA

APAKŠTĒMAS NO SATURA KOMISIJAS

1. Izprot, kāds ir Eiropas Komisijas (turpmāk EK) sagatavošanās process, lai sagatavotu likumprojektus.
2. Izprot lēmumu pieņemšanas procesu EK iekšienē.
3. Izprot, kā EK loma ES lēmumu pieņemšanā un lēmumu pieņemšanas process atšķiras no dalībvalstu izpildvarām.
4. Izprot EK sastāva veidošanās principus.
5. Zina EK pārstāvniecību un reģionālo biroju funkcijas.

1. Eiropas Komisijas loma ES:

- a. likumdošanas ierosināšana;
- b. likumu un politikas realizēšana;
- c. dalībvalstu saistību uzraudzība;
- d. ārējā pārstāvniecība.

2. EK sastāvs un lomas.

3. EK sastāva un lomu noteikšanas principi:

- a. prezidents;
- b. komisāru kolēģija;
- c. komisāru komanda (cabinet).

4. EK lēmumu pieņemšanas process:

- a. lomas;
- b. metodes;
- c. ilgums;
- d. ietekmējošie faktori.

5. EK pārstāvniecību un reģionālo biroju funkcijas.

6. EK atskaitīšanās mehānismi.

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Izprast EK uzbūvi, nozīmi un lomu.

NEPIECIEŠAMAIS • 60-90 min.

MATERIĀLI

- Projektors, ekrāns, viktorīnas prezentācija, fonā – “gribi būt miljonārs” fona mūzika.
- Katrai komandai kartītes vai post-it lapas ar uzrakstiem A, B, C un D.
- Tabula rezultātu apkopošanai.
- Neliela balva uzvarētāju komandai vai visiem (pēc izvēles).

DALĪBNIKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nav nepieciešams.

Piebilde: Šī metode ir papildinoša aktivitātei par Eiropas Parlamentu, taču to secība nav būtiska. (var turpināt spēli tajās pašās komandās vai veidot jaunas)

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Skolēnus sadala vai tie paši sadalās 3 – 5 komandās pa 3 – 5 cilvēkiem katrā.
2. Katrai komandai ir jāizdomā nosaukums un sauklis, kas ir saskaņā ar ES pamatvērtībām. Katrai komandai iedala 4 kartītes ar uzrakstiem A, B, C, D (atbilžu varianti).
3. Komandas iepazīstina ar viktorīnas noteikumiem: būs 10 jautājumi, uz kuriem jāatbild iespējami pareizi.
4. Vienu pēc otra nodarbības vadītājs rāda uz ekrāna viktorīnas jautājumus. Katrai komandai tiek dotas 2-3 minūtes laika (tiek uzņemts laiks), lai izlemtu, kura ir pareizā atbilde. Pēc signāla komandas vienlaicīgi paceļ savu atbilžu variantu. Moderators fiksē pareizās atbildes un piešķir punktus.
5. Pēc katra atbilžu raunda noskaidro pareizās atbildes un moderators sniedz papildus informāciju par konkrēto tēmu (paraugā ir iekļauta).
6. Pēc katra atbilžu raunda noskaidro pareizās atbildes un sniedz papildus informāciju. Pēdējā raundā notiek diskusija par kādām jomām gribētu atbildēt un kur var iegūt informāciju, sekot līdzi aktivitātēm ES politikā.

EIROPAS KOMISIJAS DIENESTI UN ES DECENTRALIZĒTĀS AĢENTŪRAS

NODARBĪBAS MĒRĶIS

1. Izprast Eiropas Komisijas dienestu un Eiropas Savienības decentralizēto aģentūru darbības virzienus un to lomu Eiropas Komisijas un Eiropas Savienības darbībā (lēmumu pieņemšanā un ieviešanā).
2. Apgūt datu apstrādi un infografiku veidošanu.

NEPIECIEŠAMAIS

MATERIĀLI

- Dators ar internetu + video par infografiku veidošanu
- Žurnāli, avīzes ar fotogrāfijām
- A3 papīrs, līme, šķēres

DALĪBNIEKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Izpratne par ES kopumā.
Izpratne par to, ka ir dažādas jomas un politikas, kuras jārisina.

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Iepazīties ar ES dienestu un izpildaģentūru sarakstu (https://ec.europa.eu/info/departments_lv).
2. Pirmkārt, iepazīties ar ģenerāldirektorātiem un pēc tam ar dienestiem. Izmantojot nejaušas izlozes metodi vai ļaut izvēlēties pēc interesēm vienu no tām.
3. Konspektēt izvēlēto institūciju uzrakstot –
  - tās darbības mērķus,
  - uzdevumus,
  - nodarbināto skaitu,
4. Grupai, kurai nepieciešams augstāks izaicinājuma līmenis var dot papildus uzdevumu, lai sazinās un par darba ikdienu nointervē, kādu darbinieku. Īpaši, ja no Latvijas.
5. Izveidot infografiku vai nu no bildēm, vai internetā.

EIROPAS PARLAMENTS

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

1. Veidot izpratni par Eiropas Parlamenta (EP) lomu lēmumu pieņemšanas procesā;
2. Veicināt zināšanas par EP ietekmi uz ES pilsoņu ikdienu;
3. Sekmēt skolēnu interesi par pilsonisko sabiedrību un līdzdalību EP vēlēšanās.

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Izzināt

NEPIECIEŠAMAIS

60-90 min.

MATERIĀLI

- Projektors, ekrāns, viktorīnas prezentācija, fonā – “gribi būt miljonārs” fona mūzika.
- Katrai komandai kartītes vai post-it lapas ar uzrakstiem A, B, C un D.
- Tabula rezultātu apkopošanai.
- Neliela balva uzvarētāju komandai vai visiem (pēc izvēles).

DALĪBNIKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nav nepieciešams.

Piebilde: Šī metode ir papildinoša aktivitātei par Eiropas Komisiju, taču to secība nav būtiska.

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Skolēnus sadala vai tie paši sadalās 3–5 komandās pa 3–5 cilvēkiem katrā.
2. Katrai komandai ir jāizdomā nosaukums un sauklis, kas ir saskaņā ar ES pamatvērtībām. Katrai komandai iedala 4 kartītes ar uzrakstiem A, B, C, D (atbilžu varianti).
3. Komandas iepazīstina ar viktorīnas noteikumiem: būs 10 jautājumi, uz kuriem jāatbild iespējami pareizi.
4. Vienu pēc otra nodarbības vadītājs rāda uz ekrāna viktorīnas jautājumus. Katrai komandai tiek dotas 2-3 minūtes laika (tiek uzņemts laiks), lai izlemtu, kura ir pareizā atbilde. Pēc signāla komandas vienlaicīgi paceļ savu atbilžu variantu. Moderators fiksē pareizās atbildes un piešķir punktus.
5. Pēc katra atbilžu raunda noskaidro pareizās atbildes un moderators sniedz papildus informāciju par konkrēto tēmu (paraugā ir iekļauta).
6. Kad viktorīna ir galā un uzvarētājs noskaidrots, pēc tam notiek diskusija par kādām jomām jaunieši gribētu interesēties un kur var iegūt informāciju, sekot līdzi aktivitātēm ES politikā.

EIROPAS PARLAMENTA PARTIJU GRUPAS

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Uzzināt, kas ir no Latvijas ievēlētie deputāti, kādās politiskajās grupās tie darbojas un kādus mērķus izvirzījuši. Attīstīt komunikācijas un analizēšanas prasmes.

NEPIECIEŠAMAIS

MATERIĀLI

- Nav nepieciešami

DALĪBNIEKU PRIEKŠZINĀŠANAS

- Informācijas meklēšanas prasmes
- Vēstuļu rakstīšanas un domas formulēšanas prasmes
- Socioloģiskas aptaujas veidošanas prasmes
- IKT prasmes

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

- 1.** Uzzini kādi deputāti no Latvijas ir ievēlēti EP.
- 2.** Izvēlies savai pārliecībai vistuvāko EP politisko partiju grupu, atrodi tajā Latvijas pārstāvi un uzraksti e-pastu, lai noskaidrotu, kas ir konkrētā deputāta/u turpmākās darbības EP prioritātes un pajautā, kāds būtu rezultāts pēc 7 gadiem, ar kuru viņš lepotos. Noskaidro, kurā jautājumā viņš vēlētos uzzināt Latvijas jauniešu viedokli. Veic aptauju savā skolā/ pagastā/pilsētā un iesniedz deputātam viedokļu apkopojumu.
- 3.** Izpēti konkrēta Eiropas Parlamentā pieņemta likuma tapšanu no idejas līdz apstiprināšanai Eiropas Parlamentā un uzzini, kā balsoja un kāpēc šādi Latvijas deputāti Eiropas Parlamentā.
- 4.** Sagatavo aprakstu un vizuālos materiālus, ko Tu par EP un partiju grupām stāstītu, ja tava auditorija būtu (izvēlies vismaz vienu)
  - a.** Vietējā pensionāru biedrība
  - b.** Kendama neformālās grupas jaunieši
  - c.** Meiteņu basketbola komanda (16-18 gadi)
  - d.** u.c.

LATVIJAS EIROPAS PARLAMENTA DEPUTĀTI

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

1. Veidot izpratni par Eiropas Parlamenta deputāta darbu un iespējām pārstāvēt nacionālās intereses
2. Sniegt retrospektīvu skatījumu uz Latvijas vēlēšanu rezultātiem kopš 2004. gada EP vēlēšanām, padziļināti aplūkojot EP ievēlēto deputātu politisko partiju piederību un izvirzītās prioritātes, veidojot izpratni par Latvijas vēlētajam svarīgām vērtībām un interesēm
3. Skaidrot Latvijas eiroparlamentāriešu pozīcijas Eiropas Parlamenta partiju grupu spektrā
4. Sniegt nepieciešamās zināšanas un prasmes, lai kritiski vērtētu ievēlēto deputātu paveikto Eiropas Parlamentā un pieņemto likumu ietekmi uz Latvijas nacionālo politiku
5. Apzināt Latvijas Eiropas Parlamentā deputātu aktuālās prioritātes

NEPIECIEŠAMAIS • 40-60 min.

MATERIĀLI

- Flipchart (katrai grupai 1 loksne)
- krāsains papīrs, līme, šķēres,
- internets, printeris. Var sagatavot no interneta izdrukātus Facebook logo simbolus, politiķu attēlus.

DALĪBNIEKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Šī metode ir papildinoša aktivitātei par Eiropas Parlamentu, jo tur jau tiek pieminēti Latviju pārstāvošie EP deputāti.

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Iepazīt Latvijas politiķus Eiropas Parlamentā, apzināt sociālo mediju ietekmi uz cilvēka reputāciju.

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Skolēnus sadala 8 komandās pa 2 – 3 cilvēkiem katrā, un katra komanda izlozē vienu Eiropas Parlamenta deputātu no Latvijas. Tiek izlozēti vārdi un uzvārdi deputātiem:

● Andris Ameriks	● Roberts Zīle
● Nils Ušakovs	● Inese Vaidere
● Tatjana Ždanoka	● Sandra Kalniete
● Dace Melbārde	● Ivars Ījabs

2. Izmantojot dažādus materiālus (žurnālus, zīmējumus, krāsainas lappas, flomasterus, foto izdrukas no interneta utt.), skolēniem grupās ir 30 min. laikā uz flipchart ir radoši jāizveido izlozētā politiķa Politiskais Facebook profils. Lai iegūtu informāciju, var brīvi izmantot dažādus materiālus, meklēt internetā, izdrukāt attēlus, sociālo tīklu ierakstus, mediju ziņas u.c.

Plakātā ietvert:

● portreta foto	● pārstāvētās idejas
● intro (par politiķi)	● dzīves notikumi
● darba vieta un pienākumi	● aktualitātes un prioritātes politikā
● galerija	● intereses
● partijas piederība	● u.c. interesantus un būtiskus faktus

3. Pēc tam katra grupa 3 min laikā prezentē konkrēto politiķi.

4. Atkarībā no tā, kādi ir plakāti un kā izvērsas to radīšana un saturs, kā arī diskusijas, varat pārrunāt, ko nozīmē veidot karjeru politikā, par kādām jomām katrs deputāts iestājas, kāda ir deputāta ikdiens EP, kā arī vienlaikus varat aktualizēt arī medijpratības jautājumu, kā arī drošību internetā – ko mēs tur publicējam šodien un kā šī informācija izskatīsies rīt, ja nolemsim kļūt par politiķiem.

EIROPADOME UN ES PADOME

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Izprast un atšķirtības starp Eiropadomi un ES Padomi, to sastāvu un funkcijām.

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

1. Eiropadomes loma ES:
  - a. vispārējās, ārpolitikas un ekonomiskās politikas noteikšana;
  - b. amatpersonu izvirzīšana un iecelšana;
  - c. ārējā pārstāvniecība;
  - d. sarunu vešana gadījumos, kad Eiropas Savienības Padome nevar pieņemt lēmumu;
  - e. ES līgumu grozīšana;
  - f. Eiropadomes secinājumu iespaids.
2. Eiropas Savienības Padomes loma ES:
  - a. diskusiju partitīvu akta priekšlikumiem īstenošana;
  - b. tiesību aktu pieņemšana;
  - c. dalībvalstu politiku koordinēšana;
  - d. starptautisku līgumu pieņemšana;
  - e. ES budžeta pieņemšana;
  - f. lēmumu pieņemšana jautājumos, kas saistīti ar ES ārējām attiecībām (bruņotiem konfliktiem, cilvēktiesību neievērošanu, kodolieroču izplatīšanu un terorismu).
3. Eiropadomes un ES Padomes sastāvs/-i.
4. Eiropadomes prezidenta loma Eiropadomes darbā:
  - a. sanāksmju sagatavošana un to efektivitātes nodrošināšana;
  - b. diskusiju vadīšana;
  - c. secinājumu izstrāde;
  - d. Eiropadomes secinājumu ieviešana.
5. Eiropadomes un ES Padomes lēmumu pieņemšanas process:
  - a. iesaistīto pušu lomas;
  - b. Eiropas Savienības Padomes prezidentūra;
  - c. sadarbības formāti (darba grupas, Pastāvīgo pārstāvju komitejas, divpusējās un daudzpusējās sanāksmes);
  - d. balsošanas sistēmas;
  - e. ietekmējošie faktori.

NEPIECIEŠAMAIS

🕒 60-90 min

MATERIĀLI

- 28 kartītes ar ES dalībvalstu nosaukumiem (izlozei un pēc tam uzlikšanai priekšā uz galda).

DALĪBNIKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Vislabāk šo aktivitāti ir veikt pēc tam, kad ir apgūtas nodarbības "Eiropas Komisija" un "Eiropas Parlaments, taču tas nav obligāti.

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

Eiropas Savienības Padomes sanāksmes simulācija

1. Tiek uzdots jautājums grupai: Kas ir Eiropadome un kas – ES Padome? Kāda ir atšķirība? Kas ko dara? Pēc tam kopīgi tiek pārrunāts Eiropadomes un ES Padomes funkcijas (apraksts pielikumā).
2. Grupā tiek izlozēta vai izvēlēta aktuālā tēma (viena ir piemērā, taču var izvēlēties kādu citu, kas šobrīd saistoša jauniešiem) un tiek izlozētas valstis (kurš ir kuras valsts attiecīgās jomas ministrs). Ja ir laiks, jaunieši var internetā atrast, kā tad viņus sauc (kā sauc konkrēto ministru viņa izlozētajā valstī).
3. Kad ir skaidra Padomes aktuālā jautājuma tēma, tiek kopīgi pārrunāts, kā notiek ES Padomes sanāksme (piemērs pielikumā). Uz tāfeles tiek uzrakstīti 1 – 2 ministru debašu jautājumi. Dalībvalstu ministriem tiek dots laiks sagatavoties debatēm, atbildot konkrētās valsts vārdā uz dotajiem jautājumiem.
4. Padomes darbu vada prezidējošs valsts ministrs, palīdz ģenerālsēkretārs (moderators – skolotājs). Pēc izlozes rezultātiem noskaidro, kuras valsts prezidentūra notiek šobrīd, līdz ar to, kuras valsts ministrs vadīs sanāksmi kopā ar ģenerālsēkretāru.
5. Tiek noturēta Padomes sēde, dodot iespēju katrai valstij izteikties debatēs noteiktu ierobežotu laiku (moderators uzņem laiku).
6. Noslēgumā skolēni kopīgi noskatās tiešraides video no aktuālās ES Padomes sanāksmes (ja izvēlēta tā pati tēma, kas piemērā), kā tas notiek dzīvē, kā arī pēc tam notiek diskusija, kur var iegūt informāciju, sekot līdz aktivitātēm ES politikā un kādēļ tas ir būtiski.

ES LĒMUMU PIENĒMŠANAS PROCESS

NODARBĪBAS MĒRĶIS

1. Izprot atšķirības starp Eiropas Savienības ekskluzīvajām, kopīgajām un citām kompetencēm.
2. Zina Eiropas Savienības lēmumu pieņemšanas procesu no idejas līdz lēmuma pieņemšanai.
3. Zina, kādas procedūras tiek izmantotas lēmumu vai tiesību aktu pieņemšanai.
4. Izprot apstākļus, kas var kavēt vai paātrināt ES lēmumu pieņemšanas procesu.

Vairākas nodarbības:

1. nodarbība – 40 minūtes
3. Lēmumu pieņemšanas process

2. Gadījuma izpēte: Lēmumu pieņemšana jaunatnes jomā – Eiropas dialogs (sagatavošanās 40 min., nākamā nodarbība 60 min.)

• NEPIECIEŠAMAIS • •••• ~140 min. •••••

MATERIĀLI

- Dators ar interneta pieslēgumu
- Projektors
- A4 papīrs

DALĪBNIKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Zināt ES institūcijas

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. NODARBĪBA – kompetences jomas

1. Moderators izskaidro, ka ES ir noteiktas jomas, par ko ES var pieņemt lēmumus un izskaidro 3 galvenos principus
Ir 3 principi, kas nosaka, kurās jomās un kādā veidā ES var rīkoties:
  - **kompetences princips** – ES ir vienīgi tās pilnvaras, kas tai uzticētas ES līgumos, kurus ratificējušas visas dalībvalstis,
  - **proporcionalitātes princips** – ES rīcība nedrīkst būt plašāka nekā vajadzīgs minēto līgumu mērķu sasniegšanai,
  - **subsidiaritātes princips** – jomās, kurās rīkoties var vai nu ES, vai dalībvalstu valdības, ES drīkst iejaukties tikai tad, ja rīcība ES līmenī ir efektīvāka.

2. Moderators aicina dalībniekus noskatīties video (angļu valodā): <https://www.coursera.org/lecture/europe/what-the-eu-can-do-on-paper-competence-bzmDA> (iekļauj piemēru par ES centieniem regulēt tabakas industriju)

3. Moderators pārrunā neskaidros jautājumus.

4. Dalībniekus sadala mazākās grupās (3-6 dalībnieki), katra grupa saņem izprintētas A4 lapas, uz katras ir uzrakstīta viena kompetence. Grupām ir jāsadala, kuras kompetences ir ekskluzīvās, kopīgās un atbalsta. (*pielikumā*)

5. Grupas prezentē paveikto, mēģina salikt kopīgu pareizo variantu, moderators uzvedina ar jautājumiem. Noslēgumā izskata pareizo atbildi.

2. NODARBĪBA – Eiropas jaunatnes dialogs

1. Moderators iepazīstina dalībniekus ar Eiropas jaunatnes dialoga (iepriekš strukturētais dialogs) ideju. **Informācija:** <http://jaunatneslietas.lv/content/eiropas-jaunatnes-dialogs>.

Eiropas jaunatnes dialogs ir ES jaunatnes līdzdalības instruments un forums, kurā pastāvīgi kopīgi apsver, kādas ir prioritātes Eiropas sadarbībai jaunatnes jomā, tās īstenošanu un pārraudzību. Tā uzdevums ir iesaistīt plašu jauniešu un jaunatnes organizāciju loku apspriedēs visos līmeņos (vietējā, reģionālā, nacionālā un Eiropas) ES dalībvalstīs, ES Jaunatnes konferencēs, kā arī Eiropas Jaunatnes nedēļas laikā.

2. Dalībnieki izpēta Internetā, kas notiek ar diskusiju rezultātiem (tie tiek nodoti lēmumu pieņēmējiem un tos izmanto veidojot jaunatnes politiku vietējā, nacionālā un Eiropas līmenī).

3. Moderators iepazīstina ar šī Eiropas jaunatnes dialoga prioritātēm 2019.-2020.gadā – “Iespēju radīšana jauniešiem” vai par kādu skolā aktuālu jautājumu “Jauniešu iespējas manā skolā” un dalībniekus mazākās grupās aicina pārrunāt šo jautājumu, izmantojot metodi Kafija ar politiķiem (informācija <https://www.izm.gov.lv/lv/jaunatne/lidzdalibas-mehanismi/strukturetais-dialogs/strukturetais-dialoga-labas-prakses-metode>), uz diskusiju ieteicams aicināt skolas direktoru, mācību pārzini vai karjeras konsultantu, diskusijas rezultātus jāiesniedz Skolas padomei, skolēnu pašpārvaldei un skolas vadībai.

3. NODARBĪBA – Lēmumu pieņemšanas process ES

Mācību izbraukums uz Eiropas Parlamenta pārstāvniecību vai Eiropas Savienības māju vai šo institūciju pārstāvju aicināšana uz skolu.

PIELIKUMS EIROPADOME UN ES PADOME

Eiropadome

Eiropadome ir ES iestāde, kura nosaka Eiropas Savienības vispārējo politisko ievirzi un prioritātes. To veido dalībvalstu vai to valdību vadītāji, kā arī Eiropadomes priekšsēdētājs un Komisijas priekšsēdētājs. Eiropadomes priekšsēdētājs ir Donalds Tusks.

Eiropas Savienības Padome

Uzdevums: pauž ES valstu valdību viedokli, pieņem ES tiesību aktus un koordinē ES politiku.

Dalībnieki: visu ES dalībvalstu valdību ministri, kuri ir kompetenti apspriežamajā politikas jomā.

Priekšsēdētājs: katra ES valsts uzņemas prezidentūru rotācijas kārtībā uz 6 mēnešiem.

Dibināšanas gads: 1958 (Eiropas Ekonomikas kopienas Padome).

Atrašanās vieta: Brisele (Beļģija).

Ko dara Padome?

- Pamatojoties uz Eiropas Komisijas priekšlikumiem, Padome kopā ar Eiropas Parlamentu apspriež un pieņem ES tiesību aktus.
- Koordinē dalībvalstu politiku.
- Izstrādā Savienības ārpolitiku un drošības politiku, ņemot vērā Eiropadomes norādes.
- Slēdz nolīgumus starp ES un citām valstīm vai starptautiskām organizācijām.
- Kopā ar Eiropas Parlamentu apstiprina ES gada budžetu.

Sastāvs

ES Padomē **nav pastāvīgu locekļu**. Padome tiek desmit dažādos sastāvos atkarībā no apspriežamās politikas jomas. Atkarībā no apspriežamā jautājuma katra valsts nosūta ministru, kurš atbild par noteikto politikas jomu.

Ja Padomē plānots apspriest ekonomiku un finanses ("ECOFIN padome"), uz šo sanākumi dodas katras valsts finanšu ministrs.

Padomes sastāvi

1. Lauksaimniecība un zivsaimniecība	7. Ārlietas
2. Konkurētspēja	8. Vispārējās lietas
3. Ekonomika un finanses	9. Tieslietas un iekšlietas
4. Vide	10. Transports, telekomunikācijas un enerģētika
5. Nodarbinātība, sociālā politika, veselība un patērētāju tiesību aizsardzība	
6. Izglītība, jaunatne, kultūra un sports	

Starp Padomes sastāviem nepastāv hierarhija, lai gan Vispārējo lietu padomei ir īpaša koordinējoša loma un tā ir atbildīga par iestāžu, administratīvajiem un horizontālajiem jautājumiem. Arī Ārlietu padomei ir īpaši uzdevumi.

Jebkurš no Padomes 10 sastāviem var pieņemt tiesību aktu, kas ir cita sastāva kompetencē. Tāpēc, Padomei pieņemot lēģislatīvu aktu, sastāvs netiek norādīts

Kas vada sanāksmes?

Padomes sanāksmēs piedalās ministru līmeņa pārstāvji no visām dalībvalstīm. Tie var būt ministri vai valsts sekretāri. Viņiem ir tiesības uzņemties saistības un balsot savas valsts valdības vārdā.

Sanākumi vada ministrs no tās dalībvalsts, kura tobrīd ir Padomes prezidentvalsts uz 6 mēnešiem. Izņēmums ir Ārlietu padome, kuru parasti vada Savienības Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos.

Padome pieņem lēmumus ar vienkāršu balsu vairākumu, ar kvalificētu balsu vairākumu vai vienprātīgi – atkarībā no tā, kāds lēmums ir jāpieņem.

Padome var balsot tikai tad, ja ir klāt tās locekļu vairākums.

Visas pārējās Padomes sanāksmes vada tās valsts attiecīgās jomas ministrs, kura tobrīd pilda ES prezidentvalsts pienākumus.

Piemēram, Vides padomes sanāksmes Latvijas prezidentūras laikā vada Latvijas vides ministrs.

Vispārējo konsekvenci nodrošina Vispārējo lietu padome, kurai palīdz Pastāvīgo pārstāvju komiteja. Tajā darbojas dalībvalstu pastāvīgie pārstāvji Eiropas Savienībā, kuri būtībā ir savas valsts vēstnieki ES.

Rotējošā ES Padomes prezidentūra

Padomes prezidentvalsts pilnvaras ik pēc sešiem mēnešiem pārņem cita ES dalībvalsts. Šo sešu mēnešu laikā prezidentvalsts vada visu līmeņu Padomes sanāksmes, palīdzot nodrošināt ES darba nepārtrauktību Padomē. Prezidentvalsts atbild par to, lai virzītu Padomes darbu ar ES likumdošanu un nodrošinātu ES darba programmas nepārtrauktību, kārtīgu likumdošanas procesu un sadarbību dalībvalstu starpā. Lai to panāktu, prezidentvalstij ir jārikojas kā godīgam un neitrālam starpniekam.

Dalībvalstis, kas ir prezidentvalstis, cieši sadarbojas grupās pa trim – tā dēvētajās triju prezidentvalstu komandās. Šī sistēma tika ieviesta ar Lisabonas līgumu 2009. gadā. Triju prezidentvalstu komanda izvirza ilgtermiņa mērķus un sagatavo kopīgu programmu, nosakot jomas un galvenos jautājumus, kuriem Padome pievērsīsies 18 mēnešu laikā. Balstoties uz šo programmu, katra no trim valstīm sagatavo sev detalizētāku sešu mēnešu programmu.

Šobrīd prezidējošās valstis: Rumānija (2019.gada I pusgads), Somija (2019.gada II pusgads) un Horvātija (2020.gada I pusgads).

Latvija bija ES Padomes prezidējošā valsts 2015.gada pirmajā pusē.

Kā darbojas Padome?

- Visas diskusijas un balsošana ir publiskas.
  - Lēmumus parasti pieņem ar kvalificētu balsu vairākumu:
    - tie jāatbalsta 55 % valstu (tātad 16 dalībvalstīm no pavisam 28),
    - kas pārstāv vismaz 65 % no kopējā ES iedzīvotāju skaita.
- Lēmuma bloķēšanai ir vajadzīgs atbalsts no vismaz 4 valstīm, kas kopā pārstāv vismaz 35 % no kopējā ES iedzīvotāju skaita.
- Izņēmums attiecas uz tādām sensitīvām jomām kā ārpolitika un nodokļu politika – tajās nepieciešama vienprātība (visām valstīm jābalso par).
  - Procesuālos un administratīvos jautājumos pietiek ar vienkāršu balsu vairākumu .

Eirozonas valstis

Eirozonas valstis saskaņo savu ekonomikas politiku Eirogrupā, kurā darbojas eirozonas dalībvalstu ekonomikas un finanšu ministri. Grupas sanāksmes notiek dienu pirms Ekonomikas un finanšu padomes sanāksmes. Par Eirogrupas sanāksmēs panākto vienošanos Padome formāli lemj nākamajā dienā, un par šiem jautājumiem balso tikai eirozonas dalībvalstu ministri.

Lai sagatavotu Padomes darbu, ir izveidotas Padomes darba grupas. Tās veic iepriekš noteiktu sagatavošanas darbu vai izpēti. Ir apmēram 200 Padomes darba grupas. Padomes darba grupās jautājumus izskata pirms to skatīšanas Pastāvīgi pārstāvju komitejā (COREPER).

Darba grupu sanāksmēs, pamatojoties uz Eiropas Komisijas komiteju un darba grupu izstrādātajiem tiesību aktu projektiem, sagatavo tiesību aktus apstiprināšanai ES Ministru Padomē. Diskusiju mērķis darba grupās ir precīzi konstatēt jautājumus, kuros ir vienprātība, kā arī mēģināt atrisināt tos, kuros ir viedokļu atšķirības. Darba grupas var ieteikt papildinājumus, kas ir vēlamai dalībvalstu valdībām.

Piemērs (no ES Padomes mājas lapas) (*blakus*)

Svarīgi: Oficiālajās Padomes sanāksmēs darba kārtība tiek dalīta A un B daļās. A daļas jautājumus apstiprina bez diskusijām (par šiem jautājumiem vienošanās ir panākta COREPER sanāksmē). Par visiem diskutējamiem jeb B daļas jautājumiem Latvijas pārstāvji pauž Ministru kabinetā apstiprinātu un ar Saeimas Eiropas lietu komisiju saskaņotu nacionālo pozīciju, ko izstrādājuši ministrijas speciālisti.

Programme – Environment Council, 5 March 2019

Place: Europa building, Brussels

Chair: Grațiela Leocadia Gavrilescu, Romanian Deputy Prime Minister and Minister of the Environment; Ioan Deneș, Minister of Waters and Forests

8.00	Arrivals	
8.30 – 9.30	Doorstep by Minister Gavrilescu and Minister Dene	
09.45	<p>Beginning of Environment Council meeting (Roundtable) Adoption of the agenda Approval of non-legislative A items Approval of legislative A items (public session)</p> <p>Clean Planet for all: Strategic long-term vision for a climate neutral economy (public session) Environment ministers discuss a proposed strategic vision for a climate neutral economy. https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6347-2019-INIT/en/pdf</p> <p>Latvija: video 1:22:00 minūtē.</p>	<p>Questions for ministers' debate: 1. Based on your evaluation/analysis at national level of the efforts needed to achieve the objectives of the Paris Agreement, which elements of the long-term vision are the most important with regard to the challenges and / or opportunities of the transition to a climate-neutral economy in a socially fair and cost-efficient manner. What kind of policies or tools at EU level could help to address the specific challenges?</p> <p>2. The investments required to achieve the transition will mostly need to come from the private sector. What kind of enabling framework is needed to stimulate the necessary investments, among others in new technologies through research, innovation and development, as well as in education and training, including reskilling and upskilling of the workforce?</p>
11.45	<p>Any other business: - MRV shipping (public session) - Better enforcement of the EU phase-down for hydrofluorocarbons - Tackling greenhouse gas emissions by aviation pricing - Strengthening coherence between EU free trade agreements and the Paris Agreement on climate change</p>	
12.20	Directive on drinking water (public session)	
13.40	Working lunch: Discussion on the global pact for the environment	
15.10	Greening the European Semester	
16.40	European Union framework on endocrine disruptors	
18.10	Any other business	
18.25	Press conference (live streaming)	

All times are approximate and subject to change

PIELIKUMS

ES LĒMUMU PIEŅEMŠANAS PROCESS

Atbilde

Ekskluzīvās:

- muitas savienība,
- konkurences noteikumi vienotajā tirgū,
- eirozonas valstu monetārā politika,
- tirdzniecība un starptautiskie nolīgumi (noteiktos apstākļos),
- kopējās zivsaimniecības politikas noteikumi par jūras augiem un dzīvniekiem

Kopīgās:

- vienotais tirgus,
- nodarbinātība un sociālās lietas,
- ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija,
- lauksaimniecība,
- zivsaimniecība,
- vide,
- patērētāju aizsardzība,
- transports,
- Eiropas tīkli,
- enerģētika,
- drošība un tiesiskums,
- sabiedrības veselība,
- pētniecība un kosmos,
- attīstības sadarbība un humānā palīdzība.

Atbalsta:

- sabiedrības veselība,
- rūpniecība,
- kultūra,
- tūrisms,
- izglītība, apmācība, jaunatne un sports,
- civilā aizsardzība,
- administratīvā sadarbība.

ES ĀRPOLITIKA

Modulis sniedz ieskatu Eiropas Savienības ārpolitikas būtiskākajos tematos, darbības virzienos un aktualitātēs. Kā arī iepazīstina ar iestādēm, caur kurām tiek īstenotas ES ārpolitikas aktivitātes. Nodarbību ietvaros uzmanība tiek pievērsta arī Latvijas pārstāvībai ES ārpolitikas veidošanas procesos un šādas pārstāvniecības ieguvumiem, lietderībai un nozīmei.

ES ĀRPOLITIKA 1 – INSTITŪCIJAS

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

Eiropas Savienības interešu pārstāvniecība ārpus ES valstu robežām process

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Iepazīt Eiropas Savienības ārpolitikas darbības virzienus un izvērtēt to noderīgumu.

••••• NEPIECIEŠAMAIS ••••• 60 min. (neskaitot m.d. izpildi) •••••

MATERIĀLI

- Mājasdarba konspekti
- lielās papīra lapas
- flomāsteri vai citi rakstāmpiederumi

DALĪBNIEKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nav obligāti, bet var noderēt – pamatinformācija par Eiropas Savienības iestādēm.

••••• METODES IZPILDE PA SOĻIEM •••••

- 1. Mājasdarbs:** skolēni izvēlas vienu no iestādēm, kuras nodrošina ES ārpolitikas īstenošanu (**Eiropas Ārējās darbības dienests; Eiropadome un Eiropas Savienības Padome;** vai **Eiropas Parlaments**) un uz nodarbību sagatavo īsu konspektu (ne vairāk kā vienu lapu) par iestādes veiktajiem ārpolitikas darbības virzieniem.
- 2.** Nodarbības ievadā skolēni tiek sadalīti trīs līdz sešu cilvēku grupās, atbilstoši iestādei, par kuru tika veikts mājasdarbs.
- 3.** Mazajās grupās skolēni pārrunā savos mājasdarbos uzmināto, uz lielajām lapām apkopojot tos darbības virzienus, kuri konspektos visvairāk ir tikuši minēti.
- 4.** Kad trešais solis ir veikts, moderators skolēnus aicina izvēlēties no visiem sarakstītajiem darbības virzieniem trīs, viņuprāt, būtiskākos un arī pamatot, kāpēc viņi tieši šos trīs uzskata par būtiskākajiem.
- 5.** Kad ceturtais solis ir veikts, moderators skolēnus aicina savas mazās grupas ietvaros izdiskutēt, kā izvēlētie trīs darbības virzieni ietekmē pasaules procesus un kā mainītos situācija pasaulē, ja ES šādas aktivitātes neveiktu.
- 6.** Iegūto grupas rezultātu (trīs būtiskākie virzieni un to pamatojums, kā arī ietekmes novērtējums) skolēni prezentē citām grupām.

ES ĀRPOLITIKA 2 – AKTIVITĀTES

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

Eiropas Savienības ārpolitikas aktivitātes drošības, attīstības, tirdzniecības un klimata jautājumos

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Apzināt ES aktuālos ārpolitikas notikumus un analizēt to ietekmi, kā arī novērtēt Latvijas iesaisti šajos notikumos

• • • • • NEPIECIEŠAMAIS • • • • • 🕒 40-60 min. (neskaitot m.d. izpildi) • • • • •

MATERIĀLI

- Mājasdarba ziņojumi;
- lielās papīr lapas
- flomāsteri vai citi rakstāmpiederumi

DALĪBNIEKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nodarbība ES ĀRPOLITIKA 1 – INSTITŪCIJAS

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Mājasdarbs: Skolēni izvēlas vai arī viņiem tiek piešķirts viens no pieciem ES ārpolitikas aktivitāšu lielajiem virzieniem -

- drošības politika;
- attīstības sadarbība un kaimiņu politika;
- humānā palīdzība un bēgļu atbalsts;
- starptautiskā tirdzniecība;
- klimata politikas globālais atbalsts.

Par izvēlēto tematu skolēniem ir jā sagatavo individuāls ziņojums (ne vairāk kā viena lapa), analizējot kādu no šīs tēmas pašlaik aktuālajiem notikumiem.

Ziņojumā ir jābūt ietvertai informācijai:

- kas un kur norisinās;
- kuras ES iestādes un dalībvalstis ir iesaistītas un kāda ir to līdzdalības loma;
- kā Latvija šajā notikumā ir pārstāvēta;
- kas ir šī procesa ieguvēji/labuma saņēmēji;
- kā arī jāmin konspekta veidošanā izmantotie informācijas avoti.

2. Nodarbības sākumā skolēni tiek sadalīti piecās grupās, atbilstoši pieciem ES ārpolitikas aktivitāšu lielajiem virzieniem (*minēti 1. punktā*). Skolēni var izvēlēties jebkuru grupu, izņemot to, par kuru virzienu viņi taisīja mājasdarba ziņojumu.

3. Skolēni nodot savus mājasdarba ziņojumus atbilstošajām tematiskajām grupām.

4. Grupas ietvaros skolēni katru ziņojumu analizē, atbildot uz jautājumiem:

- kāds ir galvenais notikums;
- kāda problēma ar šo aktivitāti tiek atrisināta vai kāds uzlabojums veikts;
- vai un kā mēs Latvijā varētu dzīvot, ja šāda aktivitāte netiktu veikta;
- kā Latvija piedalās šajā notikumā un kādas zināšanas, skolēnuprāt, viņiem būtu jāzina, lai varētu prast piedalīties šīs aktualitātes īstenošanā no ES puses.

5. Iegūtos izvērtējumus (visus vai arī kādu vienu pēc izvēles) grupas prezentē viena otrai.

AKTUĀLIE JAUTĀJUMI

Modulis iepazīstina ar pašlaik ES dienaskārtībā esošajiem aktuālajiem tematiem, kas ietver gan ES šī brīža politiskās situācijas raksturojumu, gan aktivitātes, reaģējot uz esošajiem iekšējiem un ārējiem izaicinājumiem, gan arī darbību pie ES nākotnes veidošanas. Moduļa ietvaros tiek norādīts arī uz Latvijas pārstāvju līdzdalību aktuālo jautājumu virzībā un iespējām iesaistīties nākotnes stratēģiju un notikumu veidošanā.

RISKI UN KRĪZES

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Izprast, kā Eiropas Savienību ir ietekmējušas pēdējā laika nozīmīgākās krīzes.

NEPIECIEŠAMAIS

MATERIĀLI

- Dators, internets.
- Papīrs, rakstāmiem.
- Video sižeti vismaz trīs valodas par katru no pēdējo gadu krīzēm.
- Raksti drukātajos vai interneta medijos par katru no pēdējo gadu krīzēm.

DALĪBNIEKU PRIEKŠZINĀŠANAS

- Informācijas apstrādes prasmes.
- Vismazas 2 svešvalodu zināšanas.

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

- 1.** Atrast vismaz 3 video sižetus par kādu no krīzēm, kuras pēdējos gados skārušas ES. Vēlams katrs savā valodā – 2 svešvalodās noteikti.
- 2.** Atrast vismaz 3 rakstus dažādās valodās par krīzēm, kuras pēdējos gados skārušas ES. Vēlams katrs savā valodā – 2 svešvalodās noteikti.
- 3.** Svarīgi, lai sižetos, rakstos būtu gan ES institūciju pārstāvju viedoklis, pretrunīgi dalībvalstu viedokļi un intervēti “vienkāršie iedzīvotāji”.
- 4.** Veikt iegūtās informācijas analīzi un apkopot argumentus, kas tiek minēti par:
  - a. Ekonomiku
  - b. Sociālajiem jautājumiem
  - c. Drošību (plašākajā tās izteiksmē)
  - d. ....

POLITISKĀ AINA

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Analizēt un paredzēt Eiropas Savienības iespējamo attīstību pāris turpmākajos gados un iespējamo pozitīvo un negatīvo iespaidu.

NEPIECIEŠAMAIS

MATERIĀLI

- Apraksti par debašu gaitu
- Dators ar interneta pieslēgumu
- Grāmatas/informācijas materiāli ES attīstību, jaunākajām politiskajām iniciatīvām, starptautiskās politikas aktualitātēm un ES iesaisti tajās.

DALĪBNIEKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Iepazīnušies ar aktuālo informāciju par ES attīstības aktualitātēm, starptautiskās politikas jaunākajām norisēm un G7(8) valstu nostājām dažādos globālās politikas jautājumos.

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Moderators pārrunā ar dalībniekiem aktuālo politikā, ekonomikā, sociālajā u.c.jomās ES, analizē jaunākos notikumus globālajā politikā.
2. Skolēni komandās pa 3 izvēlas kādu no aktuālajiem dienaskārtības jautājumiem/attīstības tendencēm un gatavo argumentus gan par/gan pret to no sktupunkta vai un kā tajā jāiesaistās/jārīkojas ES.
3. Dalībnieki sadalās komandās pa 3 debatē izmantojot iepriekš sagatavotos argumentus un piedāvājot arī savus, **Apstiprinošā (A) komanda** argumentus, kādēļ ES jāiesaistās/jārisina/jāveido jauna politika, **Noliedzošā (N) komanda** – kādēļ nē. Brīvie dalībnieki kļūs par tiesnešiem.
4. Moderators informē par debašu noteikumiem, piedāvājot Popera formāta diskusiju.

Popera formāts:

- Runā **A1** • 3 minūtes
- N3** izjautā **A1** • 1 minūte
- Runā **N1** • 3 minūtes
- A3** izjautā **N1** • 1 minūte
- Runā **A2** • 2 minūtes
- N1** izjautā **A2** • 1 minūte
- Runā **N2** • 2 minūtes
- A1** izjautā **N2** • 1 minūte
- Runā **A3** • 2 minūtes
- Runā **N3** • 2 minūtes

5. Paralēli var notikt vairākas debates. Tiesneši veic pierakstus par diskusiju un noslēgumā prezentē sadursmes punktus.

KRITISKĀ DOMĀŠANA

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

Dezinformācijas un populisma atpazīšana, veidojot kvalitatīvu viedokli par politiskajiem procesiem

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Apzināt veidus, kā atpazīt viltus ziņas un kā tās ietekmē sabiedrību.

NEPIECIEŠAMAIS • 40-60 min. (neskaitot m.d. izpildi)

MATERIĀLI

- Uz katru skolēnu viena viltus ziņa (*mājasdarbs*)
- papīra lapas, pildspalvas

DALĪBNIEKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nodarbības KRITISKĀ DOMĀŠANA POLITIKĀ temati, jo īpaši medijpratības apakštemats

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

- 1. Mājasdarbs:** Atrast internetā (masu medijos vai sociālajos medijos) vienu nepatiesu vai maldinošu ziņu (garums - 200 līdz 400 vārdi).
- Nodarbības sākumā skolēni sadalās pa pāriem un pēc nejaušības principa samainās ar mājasdarba materiāliem, lai uz katru pāri būtu divas ziņas.
- Skolēni divatā analizē iegūtās ziņas, novērtējot, kuras pazīmes liecina, ka tā ir nepatiesa/viltus ziņa.
- Kopīgi abas ziņas pārraksta, pēc nepieciešamības papildinot vai mainot ietvertu informāciju, lai ziņa kļūtu korekta un uzticama.
- Pēc uzdevuma veikšanas moderators vada diskusiju, kurā skolēniem jāatbild uz jautājumiem:
  1. Pēc kurām pazīmēm viņi atpazīna, ka analizētās ziņas nav patiesas?
  2. Kur informācija būtu jāmeklē, lai iegūtu uzticamas ziņas?
  3. Vai viltus ziņas spēj ietekmēt lēmumu pieņemšanu, piemēram, par dalību vēlēšanās?
  4. Kas būtu jādara, lai cilvēki beigtu uzticēties viltus ziņām?
- Rediģētās ziņas var izlikt kopīgai apskatei, pielīmējot pie sienas vai izvietojot kādā citā pārskatāmā veidā.

ES NĀKOTNES ATTĪSTĪBA

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

Eiropas Savienības nākotne un attīstības plānošanas

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Apzināt NAP2027 pamatvirzienus un izprast, kas būtu jādara, lai spētu realizēt ar šiem pamatvirzieniem saistītos ambiciozos mērķus.

NEPIECIEŠAMAIS • 90 min.

MATERIĀLI

- Lielās papīra lapas
- rakstāmie

DALĪBNIEKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Tēma EIROPAS SAVIENĪBAS NĀKOTNES ATTĪSTĪBA un jo īpaši Nacionālā attīstības plāna 2027. prioritātes.

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Nodarbības sākumā skolēni tiek sadalīti sešās grupās, kurās kopīgi apmeklēs tematiskās darba stacijas:

- Stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki;
- Zināšanas un prames personības un valsts izaugsmei;
- Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība;
- Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība;
- Kultūra un sports aktīvai un pilnvērtīgai dzīvei;
- Vienota, droša un atvērtā sabiedrība.

2. Skolēni dodas pie savas pirmās darba stacijas un moderators ievada viņus nodarbības uzdevumā ar tekstu:

“Iedomājieties, ka jūs esat nonākuši septiņus gadus tālā nākotnē – Latvija ir Eiropas Savienības paraugs izaugsmes, dzīves kvalitātes un sabiedrības pozitīvās attieksmes jomās! Jūs ejat pa ielu un runājat ar cilvēkiem – kas ir tas, ko jūs redzat un uzziniet par dzīvi šajā nākotnes Latvijā?”

3. Pēc ievada teksta skolēni saņem pirmo uzdevumu – uz svas tematiskās lapas uzrakstīt, kas ir šīs jomas norises, ko viņi ir “redzējuši” vai par ko viņiem “nākotnes cilvēki ir stāstījuši”.

4. Pēc tam skolēni savās grupās iet cauri visām darba stacijām, katrā vietā sarakstot savas atbilstošās idejas par konkrētās jomas norisēm.

5. Atgriežoties atpakaļ pie savām sākuma lapām skolēni kopīgi izvērtē visu grupu sarakstīto un izvēlas trīs norises/vīzijas, kuru īstenošana ir visambiciozākā.

6. Par katru no trīs izvēlētajām norisēm/vīzijām moderators aicina grupām kopīgi rast atbildi par to, kā tās varēja tikt nākotnē sasniegtas, atbildot uz jautājumiem:

1. Kas bija darītāji un iniciatīvas īstenošanai?
2. Kādi bija viņu veiktie darbi. Kas noveda līdz šim rezultātam?
3. Kas finansēja iniciatīvas īstenošanu?

7. Noslēgumā visas grupas prezentē savu paveikto un balso par to vienu ideju, kuru noteikti paši gribētu pēc septiņiem gadiem Latvija ierездēt īstenošanu.

8. Moderators noslēdzošais jautājums visiem dalībniekiem: Kas mums kā skolēniem jādara jau rīt, lai līdz šai vīzijas realizēšanai pēc septiņiem gadiem patiešām nonāktu?

TIESĪBAS UN PIENĀKUMI

Modulis apvieno tēmas par Eiropas Savienības likumiski noteiktajām tiesībām un pienākumiem Eiropas Savienības iedzīvotājiem, dalībvalstīm u.c. grupām, kā arī par sodiem, ko Eiropas Savienība var piemērot pienākumu neizpildīšanas gadījumā.

ES VIENOTAIS TIRGUS – PAMATBRĪVĪBAS UN TO PAMATOJUMS

NODARBĪBAS MĒRĶIS

1. Iepazīties ar ES Vienotā tirgus konceptu un tā izveidošanas nosacījumiem
2. Apzināt četras Vienotā tirgus pamatbrīvības un galvenos to izpausmes veidus
3. Identificēt, kā notiek Vienotā tirgus attīstība un kā tā izpaužas Latvijā

NEPIECIEŠAMAIS

🕒 40-60 min.

MATERIĀLI

- Dators ar interneta pieslēgumu
- Projektors
- Flipchart lapas, rakstāmie
- Infografika par vienoto tirgu

DALĪBNIKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nav nepieciešamas.

Infografika par vienoto tirgu: <https://publications.europa.eu/lv/publication-detail/-/publication/6ee5fa6b-95fd-11e8-8bc1-01aa75ed71a1>

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Moderators sniedz situācijas aprakstu par vienoto tirgu.
2. Moderators aicina ievadā noskatīties video par vienoto tirgu <https://newsroom.consilium.europa.eu/events/25-years-of-the-eu-single-market/vienota-tirgus-25-gadadiena>
3. Dalībnieki sadalās 4 grupās, katra grupa sagatavo pārskatu par vienu no brīvībām:
  - cilvēku pārvietošanās,
  - kapitāla pārvietošanās,
  - preču pārvietošanās
  - pakalpojumu pārvietošanās.
4. Grupas 20 minūšu laikā izpēta, kā šī brīvība ir mainījusies laika gaitā –
  - kāda bija situācija pirms vienotā tirgus ieviešanas,
  - kādi ierobežojumi tika atcelti,
  - kāda ir situācija šobrīd,
  - kādi ir izaicinājumi šīs brīvības ieviešanā šodien.
5. Grupas prezentē savu pārskatu, pārējie dalībnieki uzdod neskaidros jautājumus.
5. Nodarbību var noslēgt ar kādu rotaļu, kur ir pārvietošanās (piemēram, Kas dārzā, kas dārzā vai Jāņu laikā "Dindaru, dandaru, ozoliņi") vai spēli (piemēram, Es braucu uz Rīgu, es par zaķi līdz).

ES VIENOTAIS TIRGUS – ES SNIEGTO IESPĒJU IZMANTOŠANA EIROPAS PILSONU IKDIENĀ

NODARBĪBAS MĒRĶIS

1. Identificēt ES Vienotā tirgus izpausmes ikdienas dzīvē
2. Apzināt tās Vienotā tirgus iespējas, kuras var izmantot arī Latvijas jaunieši
3. Iepazīt informācijas vietnes, kurās meklēt papildu informāciju, lai veiksmīgi izmantotu savas Eiropas pilsoņu pamatbrīvības

NEPIECIEŠAMAIS

🕒 60 min.

MATERIĀLI

- Flip chart lapas, rakstāmie
- Infografika par vienoto tirgu

DALĪBNIKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nav nepieciešamas.

Infografika par vienoto tirgu: <https://publications.europa.eu/lv/publication-detail/-/publication/6ee5fa6b-95fd-11e8-8bc1-01aa75ed71a1>

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Moderators izdala dalībniekiem infografiku par vienoto tirgu, dalībnieki iepazīstas ar to.
2. Dalībniekus sadala grupās pa 4-8. Katrai grupai ir jāiestudē 3-5 minūšu gara etiķe par kādu Eiropas iedzīvotāju (jaunieti vai pieaugušo), kur demonstrē vairākus ieguvumus, ko savā dzīvē viņš/a piedzīvo pateicoties vienā tirgus pamatbrīvībām. 15-20 minūtes atvēl etiķes sagatavošanai.
3. Pēc katras etiķes demonstrēšanas skatītāji nosauc, kurus vienotā tirgus elementus redzēja etiķē, tos pieraksta uz lielās lapas.
4. Noslēgumā pārrunā vēl citus elementus, ko grupas nedemonstrēja etiķēs.
5. Moderators aicina dalībniekus pastāstīt, kur viņi gūst informāciju, kas viņiem palīdz īstenot vienotā tirgus pamatbrīvības, to pieraksta uz lielajām lapām. Ja dalībniekiem nav daudz zināšanu, moderators dalās savā pieredzē un pieraksta.

FINANSES

Modulis pievēršas Eiropas Savienības būtiskākajiem finanšu tematiem, iepazīstinot skolēnus ar pamatjautājumiem par Eirozonu un tās attīstības nosacījumiem, Eiropas Centrālās bankas darbību un nozīmi, kā arī ES budžeta veidošanu un izlietojumu. Moduļa ietvaros uzmanība tiek pievērsta arī Latvijas lomai un pārstāvniecībai Eirozonā un ES budžeta veidošanā un izlietojumā, tai skaitā arī iepazīstinot skolēnus ar Latvijā biežāk izmantotajiem un būtiskākajiem ES fondiem.

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA + EIROZONA

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

Eiropas Centrālās bankas darbība un Eirozona

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Nelielās grupās kopīgi strādājot izveidot galda spēli "Sprīdītis-baņķieris", lai iepazītu ar Eirozonu un Eiropas Centrālo banku saistītos terminus un labāk varētu izprast savas iespējas un priekšrocības, dzīvojot Eirozonas valstī.

NEPIECIEŠAMAIS

 60-90 min.

MATERIĀLI

- Lielās papīra lapas
- rakstāmpiederumi
- līme, šķēres, krāsainais papīrs
- viedtālruni ar interneta pieslēgumu

DALĪBNIKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nodarbība EIROPAS CENTRĀLĀ
BANKA + EIROZONA

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Nodarbības sākumā skolēni pēc brīvas izvēles sadalās grupās pa 3 līdz 6 cilvēkiem.
2. Moderators jauniešiem pastāsta nodarbības uzdevumu – izveidot galda spēli "Sprīdītis-baņķieris", par bankas vadītāja piedzīvojumiem veidojot un uzturot savu banku laikā, kad viņa valsts pievienojas Eirozonai. Spēlē kā pieturpunkti ir jāizmanto moderatora minētie termini, kuri var būt spēlētājam labvēlīgi vai nelabvēlīgi (piešķirt vai atņemt punktus, ļaut izlaist gājienus utml).
Būtiska piebilde – šī banka ir kādas vārdā neminamas ES dalībvalsts lielākā banka!
3. Moderators nosauc terminus, kuri pēc iespējas visi ir jāizmanto spēles veidošanā:
  - Eiropas Centrālā banka;
  - Eirozona;
  - Euro;
  - Māstrihtas kritēriji;

- Euro sistēma;
- Eiropas Centrālās bankas padome;
- Eiropas banku savienība;
- rezervju valūta;
- nacionālā valūta;
- vienotais tirgus;
- valūtas maiņa;
- vienotais uzraudzības mehānisms;
- vienotā noregulējuma mehānisms.

4. Skolēni, izmantojot viedtālruni, pārliecinās, ka visi minētie termini viņiem ir saprotami un viņi izprot to saistību ar Eirozonu un ECB.
5. Skolēni savās grupiņās veido spēli, izmantojot pieejamos kancelejas materiālus.
6. Noslēgumā katra grupa prezentē savu izveidoto spēli un visi var vienoties par to, kuru no spēlēm viņi vēlas izmēģināt pirmo.

ES BUDŽETS

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

Eiropas Savienības budžeta veidošana un izmantošana

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Izprast budžeta veidošanas nosacījumus, gan ieņēmumus, gan izdevumus, veidojot izdomātu ES budžetu.

NEPIECIEŠAMAIS • 60 min.

MATERIĀLI

- Lielās lapas, līmlapiņas
- rakstāmpiederumi.

DALĪBNIĒKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Pamatzināšanas par ES valstīm un institūcijām, kā arī par ES un dalībvalstu kompetencēm.

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Nodarbības sākumā skolēni sadalās divās daļās – vieni kļūst par budžeta ieņēmumu veidotājiem, otri ir budžeta izdevumu veidotāji.

2. Katras grupas dalībnieki vispirms individuāli saraksta savas idejas, kuras atbilst nosacījumiem:

a. Budžeta ieņēmumu grupā – no kurienes ES varētu iegūt finansējumu kopējam savienības budžetam, ņemot vērā skolēnu esošās zināšanas par ES dalībvalstīm, to uzņēmumiem un sabiedrību. Kā arī meklējot radošus budžeta papildināšanas veidus, kas nav tikai nodokļu iekasēšana, dalībvalstu iemaksas vai dabas resursu pārdošana.

b. Budžeta izdevumu grupa – kādas ir ES kopējā budžeta izdevumu vajadzības, cenšoties finansēt jomas, kuras atbalstot iegūst

pēc iespējas vairāk iedzīvotāju vai arī atbalstu saņem kāds, kuram citādāk nav iespējams saņemt atbalstu. Būtiski ņemt vērā, ka kopējais budžets finansē jomas, kas atbilsti ES kopējām interesēm!

3. Katrā grupā apkopo individuālās idejas, strukturējot tas zem pieciem līdz desmit lielajiem tematiem.

4. Grupas prezentē savu veikumu viena otram un skolēni balso, vai šādus ieņēmumus būtu gatavi uzņemt kopējās ES attīstības vārdā un vai budžeta izdevumi atspoguļo būtiskākās vajadzības.

ES FONDI UN IESPĒJAS LATVIJĀ

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

Eiropas Savienības fondu pieejamība un izmantošana Latvijā

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Iepazīt Latvijai būtiskākās ES finansējuma programmas un apzināt to nepieciešamību caur konkrētu piemēru analīzi.

NEPIECIEŠAMAIS • 60 min. (neskaitot m.d. izpildi)

MATERIĀLI

- Lielās papīra lapas
- rakstāmpiederumi

DALĪBNIKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nodarbība ES FONDI UN IESPĒJAS LATVIJĀ

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Mājasdarbs: skolēni izvelk katrs vienu ES fondu, par kuru viņiem jā sagatavo piemēra analīze (ne vairāk kā viena lapa) par kādu šī fonda finansētu projektu Latvijā (vai citā ES valstī, ja nevar atrast Latvijas piemēru). Piemēra analīzē jāatbild uz jautājumiem:

1. Kas projektā tiek darīts;
2. Kur projekts norisinās;
3. Kas īsteno šo projektu;
4. Kurš ir galvenais ieguvējs/projekta mērķa grupa;
5. Un jānorāda izmantotie informācijas avoti.

2. Nodarbības sākumā skolēni sadalās grupās, atbilstoši ES fondiem, par kuriem veidoja piemēru analīzi:

- Eiropas Sociālais fonds;
- Eiropas Reģionālās attīstības fonds;
- Kohēzijas fonds;

- programma Erasmus+;
- Interreg;
- Radošā Eiropas;
- Apvārsnis 2020.

3. Grupas apvieno visus savus piemērus uz vienas lielās lapas, papildus kopīgi nolemjot un uzrakstot:

1. Kādas jomas finansē šī ES finansējuma programma?
2. Kāpēc ES nepieciešams finansēt šādus projektus?
3. Kāds ir Latvijas ieguvums no šādas finansējuma programmas?
4. Kas man kā skolēnam būtu jāmāk un jāzina, lai varētu nākotnē īstenot šādus vai līdzīgas jomas projektus ar ES finansējumu?

4. Grupas prezentē savu veikumu viena otrai.

KULTŪRA

Eiropas Savienības moto “Vienota dažādībā” simbolizē kultūru, valodu un tradīciju daudzveidību, kas pastāv līdzās, veicinot labklājību un mieru Eiropā. Kultūras modulis aptver jautājumus, kas saistīti ar multikulturālismu, kultūras un radošo industriju lomu Eiropas Savienības izaugsmē, kā arī tradīciju un kultūras iezīmju daudzveidību, veicinot labāku izpratni par iekļaujošas sabiedrības nozīmi kopējā ES attīstībā un sniedzot zināšanas par kultūras un radošo industriju ietekmi uz inovatīvas ekonomikas veidošanos ES.

MULTIKULTURĀLISMS EIROPAS SAVIENĪBĀ

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

Eiropas Savienības valstu kultūru un iedzīvotāju dažādība.

1. Apzināt ES valstu un to iedzīvotāju dažādību valodas, kultūras un paradumu aspektos
2. Apzināt iespējas, kā iepazīt ES kultūru dažādību

Papildus:

3. Iepazīties ar Eiropas Kultūras galvaspilsētas iniciatīvu un tās īstenošanas mērķiem
4. Uzzināt, kā un kur meklēt informāciju par ES kultūras produktiem

• NEPIECIEŠAMAIS • • • • 🕒 60-120 min. (ilgāk, ja izvēlas papildus aktivitātes) • • • •

MATERIĀLI

- 2 komplekti ar kārtīm “Uno” (sadalīti vienādi 4 daļās)
- 4 galdi. Izdrukāti spēles noteikumi (4 lapas)
- **Papildus aktivitātei:** iespēja izdrukāt vai jau sagatavoti krāsaini mākslas darbi, gadskaitļi un apraksti, papīra līmlenta.

DALĪBNIEKU PRIEKŠZINĀŠANAS
Nav nepieciešams.

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Sajūtu un uzvedību līmenī apzināties, kādi ir izaicinājumi un priekšrocības dzīvot multikulturālā vidē, veicināt toleranci pret dažādo.

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Skaitot uz 1-2-3-4, skolēnus sadala nejaušās 4 grupās, pa 4 – 6 cilvēkiem vienā grupā. Katra grupa apsēžas pie atsevišķa galda. Uz katra galda ir Uno kāršu kaudzīte un 1 lapa ar izdrukātiem spēles noteikumiem. Jauniešiem ir 10 minūtes, lai izlasītu spēles noteikumus (tie ir ES biežāk lietotajā – angļu valodā), apgūtu tos un sāktu spēlēt kāršu spēli pie sava galda.
2. Pēc 10 minūtēm moderators savāc izdrukātos spēles noteikumus, bet jaunieši turpina spēlēt kāršu spēli katrs pie sava galda un vairs nedrīkst sarunāties.
3. Nākamās 20 minūtes jaunieši turpina spēlēt, un moderators ik pēc 4 – 5 minūtēm no katra galdiņa paņem vienu dalībnieku un aizvirza pie nākamā galdiņa (vienu reizi pulksteņa rādītāja virzienā, otru reizi – pretēji, lai spēles gaitā iespējami daudz tiktu sajaukti sākotnējie grupu sastāvi. Jaunpienācējam vienkārši ir jāturpina spēlēt spēle, bet jau pie cita galdiņa un citā sastāvā.

Svarīgi (Moderatoram) – jauniešiem var rasties ļoti dažādas emocijas un uzvedības, mainot galdiņus, jo spēles noteikumi pie dažādiem galdiņiem ir citi, bet viņi nedrīkst sarunāties un uzdot jautājumus. Viņiem pašiem jātiek galā ar situācijām. Moderatoram svarīgi ir palikt neitrālam spēles laikā un neko neaizrādīt, neskaidrot – tikai novērot procesus un piefiksēt savdabīgus brīžus vai komentārus. Vienīgais, ko ir būtiski atgādināt, ka jaunieši nedrīkst sarunāties un ka ir jāturpina spēlēt.

4. Pēc 20 minūtēm spēle ir galā. Un šeit ir būtiski novadīt aktivitātes izvērtējumu (moderatori sasauca visus kopīgā aplī, uzdod jautājumus grupā un jauniešiem ir iespēja atbildēt, paanalizēt):
  1. **Kādas jums ir sajūta pēc šīs aktivitātes?** (katram iespēja aplī pateikt vienu atslēgvārdu)
  2. **Kā jums veicās šajā aktivitātē, ko jūs novērojāt un piedzīvojāt?** (iespēja plašāk pastāstīt, kā veicās, kas notika un kādas pārdomas par procesu un rezultātiem)

• turinājums otrā pusē •

METODES IZPILDE PA SOĻIEM (turpinājums)

- 3. Jautājums tiem, kuri mainīja galdiņus – kā jums veicās?** (ar ievirzi uz to, kā uztveram dažādus spēles noteikumus, neatbilstību savām gaidām utt. Vai pielāgojamies vai cenšamies izmainīt? Vai neuzticamies svešajam vai tieši pretēji – esam atvērti un pieņemam?)
- 4. Jautājums tiem, kuri palika pie tiem pašiem galdiņiem – kā jums veicās?** (līdzīgi akcenti)
- 5. Cik viegli vai grūti ir pieņemt atšķirīgo** (spēles noteikumus, kultūru, valodu)?
- 6. Kā šo aktivitāti varam sasaistīt ar mūsu ikdienas dzīvi Eiropas Savienībā?** (Iespēja aktualizēt, kā mūsu sabiedrībā sadzīvo dažādas kultūras un kā tās mijiedarbojas, kā arī – kā mēs reaģējam, kad sastopamies ar citu kultūru, valsti u.c.)

5. Noslēgumā informācija (fakti) par Eiropas Savienības kultūras un valodas daudzveidību (*pielikumā*).

Papildus aktivitāte: Eiropas mākslas vēstures siena. Projektu nedēļas vai kādas citas iniciatīvas ietvaros var izveidot Eiropas mākslas vēstures sienu (vizuālās mākslas klasē, gaitenī vai kādā citā vietā skolā) ar nozīmīgākajiem mākslas darbiem un stiliem dažādu gadu griezumā.

Tam nepieciešams:

- krāsainā drukā izdrukātas slavenu Eiropas mākslinieku gleznu,
- brīva siena,
- šķēres un papīra līmlente,
- īsi to autoru apraksti,
- krāsains papīrs vai dzija.

Jauniešiem ir vai nu pašiem jāatrod visas attiecīgās gleznas (izmantojot Europeana Collections krātuvi) un jāsagatavo apraksti par to autoriem un atbilstoši tās jāsavieto uz sienas laika līnijā pie atbilstošajiem gadskaitļiem. Jaunieši paši var veidot sienas dizainu. Rūpīgi tās pielīmējot ar papīra līmlenti, attēli stāvēs tur ilgi un izglītos jauniešus ikdienā (redzes atmiņa), taču nebojās sienu ilgtermiņā. Protams, var izvēlēties arī veidot šādu permanentu instalāciju.

ATBALSTS KULTŪRAI ES

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

1. Veicināt izpratni par kultūras un radošo industriju pienesumu ekonomikas izaugsmei.
2. Sniegt salīdzinošu skatījumu uz kultūras un radošo industriju priekšrocībām un izaicinājumiem ES dalībvalstīs.
3. Veidot zināšanu bāzi par atšķirīgiem kultūras un radošo industriju atbalsta instrumentiem ES.
4. Veidot priekšstatu par digitālā vienotā tirgus lomu kultūras vērtību saglabāšanā un radošo industriju attīstībā ES dalībvalstīs.

NEPIECIEŠAMĀIS

~ 60 min.

MATERIĀLI

- Izdruka ar 12 projektu aprakstiem (katrai grupai viena kopija)
- Flipchart vai A4 lapa, kur veikt piezīmes par projektu ideju vērtējumiem, rakstāmie.

DALĪBNIKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nav nepieciešams.

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. **Ievads (moderators):** Cik bieži Tu patērē kādu no kultūras vai radošo industriju produktiem/pakalpojumiem? Kādus?

Kopīgi noskaidro, kas ir kultūras un radoši industriju produkti, pakalpojumi.

2. **Kāda ir ES loma kultūras un radošo industriju produktu un pakalpojumu veicināšanā?**

(Moderators apkopo jauniešu idejas, pēc tam izklāsta).

Kultūrai ir nozīmīga loma Eiropas Savienības ekonomikā - kultūras un radošās nozares rada iekšzemes kopprodukta (IKP) pievienoto vērtību aptuveni 509 miljardu eiro apmērā jeb 5,3% no ES kopējā IKP, turklāt šīs nozares nodrošina vairāk nekā 12 miljonus darba vietu jeb 7,5% no Eiropas darbaspēka, veidojot trešo lielāko nodarbinātības sektoru ES uzreiz pēc būvniecības un pārtikas un dzērienu nozarēm. Kultūras un radošo industriju sektors būtiski ietekmē investīciju piesaisti, inovācijas un jaunu darba vietu veidošanu, kā arī rada labvēlīgu ietekmi uz citām nozarēm, piemēram, digitālo tehnoloģiju sektoru un kultūras tūrismu. Eiropas Komisija ir izveidojusi ietvaru "Radošā Eiropa" jeb "Creative Europe" ar mērķi palīdzēt kultūras un radošajām nozarēm izmantot digitālā laikmeta un globalizācijas iespējas, ļaut nozarēm sasniegt savu ekonomisko potenciālu, veicinot ilgtspējīgu izaugsmi, nodarbinātību un sociālo kohēziju, kā arī sniegt Eiropas kultūras un mediju nozarēm piekļuvi starptautiskām iespējām, tirgiem un auditorijai.

ES programma „Radošā Eiropa” ir izveidota, lai atbalstītu Eiropas kultūras un radošo nozaru attīstību. „Radošā Eiropa” turpina iepriekšējā ES darbības perioda programmu „Kultūra” un „Media” 2007.-2013. gadam panākumus, paredzot budžetu 1.46 miljardu eiro apmērā, kas ir par 9% vairāk kā līdzšinējām programmām.

ES programmas „RADOŠĀ EIROPA” (2014-2020) mērķi ir aizsargāt, attīstīt un nostiprināt Eiropas kultūru un valodu daudzveidību un veicināt Eiropas kultūras mantojumu; nostiprināt Eiropas kultūras un radošo nozaru konkurētspēju, jo īpaši audiovizuālajā nozarē, lai veicinātu gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi; atbalstīt Eiropas kultūras un radošo nozaru kapacitāti darboties transnacionāli un starptautiski.

3. **Simulācija:** iedomājieties, ka ir izsludināts projektu pieteikumu konkurss programmā "Radošā Eiropa", un jaunieši ir izraudzīti kā projektu vērtētāji. Jaunieši tiek sadalīti grupās pa 3 – 5 un katra komanda iejūtas projektu vērtētāju lomā.

4. Viņiem 30 min. laikā ir jāizvērtē 12 projektu idejas un jānolemj, kuriem 7 no šiem projektiem viņi piešķirtu finansējumu to īstenošanai un savā vērtējumā jāpamato – kādēļ tieši šiem projektiem? Savs lēmums jauniešiem jāpamato ar programmas "Radošā Eiropa" mērķiem, kā arī balstoties uz Eiropas Savienības vērtībām un savu redzējumu par projektu lietderību sabiedrībai.

5. Noslēgumā moderators atklāj, ka šie VISI ir reāli projekti, kas pēdējo gadu laikā ir saņēmuši programmas "Radošā Eiropa" finansējumu: <http://oldweb.km.lv/lv/radosaeiropa/atbalsttie-projekti/> Ar šo aktivitāti tiek parādīta dažādu projektu daudzveidība, kā arī pārrunāta kultūras un radošo industriju nozīme, tās izpausmes forma.

6. **Kādu projektu Tu labprāt īstētu programmas "Radošā Eiropa" ietvaros?**

Ja grupai interesē pašiem savu projektu ideju attīstīšana, tad var pārrunāt pirmkārt, kā tiek formulētas projektu idejas un pēc kādiem kritērijiem var tikt piešķirts finansējums. Var pieminēt programmu "Erasmus+: Jaunatne darbībā" un Eiropas Solidaritātes Korpusu, kur jaunieši paši var izmēģināt spēkus, izstrādājot projektu par sev interesējošu tēmu un saņemot tam finansējumu.

7. Noslēgumā visas grupas prezentē savu paveikto un balso par to vienu ideju, kuru noteikti paši gribētu pēc septiņiem gadiem Latvija ierēdzēt īstēnotu.

8. Moderators noslēdzošais jautājums visiem dalībniekiem: Kas mums kā skolēniem jādara jau rīt, lai līdz šai vīzijas realizēšanai pēc septiņiem gadiem patiešām nonāktu?

INTERESANTI FAKTI PAR ES DALĪBVALSTĪM

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

1. Apzināties ES valstu dažādību un vienojošos elementus
2. Iepazīties ar statistiku dažādās jomās ES.

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Apzināties ES valstu dažādību un vienojošos elementus, kā arī iepazīties ar statistiku dažādās ES valstīs.

NEPIECIEŠAMAIS 60 – 90 min

MATERIĀLI

- Aizločītas lapiņas ar ES dalībvalstīm (uz katras viena)
- Eiropas karte ar valstu kontūrām un punktiem galvaspilsētu vietās, bet bez to nosaukumiem
- Mobilās ierīces ar internetu
- Dators, projektors, internets
- A4 lapas, krāsainu zīmuļu/flomasteru paka.

DALĪBNIKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nav nepieciešamas

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Skolēnus sadala vai tie paši sadalās 4 komandās pa 3 – 6 cilvēkiem katrā.

2. Katrai komandai ir jāizdomā nosaukums un sauklis, kas ir saskaņā ar ES pamatvērtībām.

3. Katra komanda izlozē 3 dažādas ES valstis un iezīmē kartē to atrašanās vietu un galvaspilsētu. Tās būs valstis, ar kurām jāstrādā turpmāk uzdevuma laikā.

4. 1.RAUNDS Izmantojot palīg līdzekļus (grāmatas, internetu u.c.), jauniešiem ir jāatrod izlozētajām valstīm 2 kopīgas lietas un 2 unikālas (atšķirīgas).

Kategorijas, kurās var meklēt un domāt:

- karogu krāsas,
- cilvēki,
- ģeogrāfija,
- tradīcijas
- statistika,
- daba,
- valoda,
- mūzika,
- ekonomika u.c.

Skolēni gatavo informāciju apmēram 15-20 minūtes.

5. Katra komanda prezentē savus atklājumus par valstīm, kā arī nosauc savus informācijas iegūšanas avotus, veidus.

6. 2.RAUNDS (15 min): Eurostat datu bāzes izmantošana. Komanda (pēc kārtas) izvēlas kategoriju, kurā būs jāsalīdzina izlozētās valstis:

1.1. Cilvēki un sociālā labklājība	1.4. Vide un enerģija
1.2. Ekonomika un finanses	1.5. Transports un ceļošana
1.3. Lauksaimniecība un zivis	1.6. Zinātne un tehnoloģijas

7. Pēc nosauktās kategorijas komandai tiek uzdots viens no jautājumiem. Piemēram, kategorijā "Cilvēki" viens no jautājumiem ir – kurā valstī ir lielāka nodarbinātība? Vai kategorijā "Lauksaimniecība un zivis" – kurā valstī ir vairāk govju/cūku?

Katra komanda savas valstis savieto viņuprāt atbilstošā secībā nosauktajā kategorijā. Pēc tam kopīgi Eurostat rīkā pārbauda, vai ir pareizi uzminēts. Par katru pareizo atbildi komanda iegūst punktu. Eurostat statistika pieejama vizuāli dažādās jomās:

<https://ec.europa.eu/eurostat/cache/BubbleChart/>

8. Beigās saskaita punktus un aplaudē uzvarētājiem.

9. Šo pašu spēli var atkārtot vairākas reizes pat ar tiem pašiem cilvēkiem, jo, iespējams izlozēt pavisam citu valstu kombināciju, kā arī nostiprināt zināšanas par citām valstīm.

PIELIKUMS MULTIKULTURĀLISMS ES

Noslēgumā informācija (fakti) par ES kultūras un valodas daudzveidību

ES VALSTU KULTŪRATŠĶIRĪBAS

Kurš ir Tavs mīļākais Eiropas ēdiens? Uz kuru Eiropas valsti Tu gribētu aizceļot un kādēļ?

Lai arī Eiropa ir salīdzinoši neliela teritorija, tomēr vēsturiskā attīstība ir nodrošinājusi, ka Eiropas Savienības dalībvalstis ir dažādu kultūratšķirību bagātas – gan kulinārijā, tautu tradīcijās un paražās, gan arī uzvedībā, komunikācijas stilā un pasaules uztverē. Šīs vērtības ir gan interesanti iepazīt, gan arī ar tām ir jārēķinās ceļojot, pārceļoties uz citu ES valsti dzīvot vai arī uzņemot savās mājās viesus no citām Eiropas valstīm.

ES KULTŪRAS PRODUKTU RADĪŠANA UN PIEEJAMĪBA

Vai varat nosaukt kādu Eiropas kultūras mantojumu mākslā, kino vai mūzikā?

Eiropas Savienības valstis ir bagātas ar savu kultūras mantojumu un arī mūsdienās katru gadu tiek radīti daudzi jauni produkti mākslā, kino, mūzikā un citās jomās. Atsaucoties ES iniciatīvai kultūras vērtību digitalizēšanā, ir radīts portāls “Europeana Collections”, kurā ir elektroniski pieejami kultūras produkti no visām ES valstīm, arī Latvijas.

<https://www.europeana.eu/portal/en>

Eiropas Savienība dalībvalstu kultūras bagātību atpazīstamību veicina ar dažādu finansiālu programmu palīdzību kā arī ES līmeņa iniciatīvām, piemēram, Eiropas Parlamenta pasniegto LUX filmu balvu ES valstīs radītajām filmām, kuras pēc tam tiek arī publiski izrādītas visās dalībvalstīs. Kultūras produktu veidošanā iesaistītajiem ekspertiem, darbiniekiem un organizācijām ir iespējas gan izmantot ES finansējumu, gan arī iesaistīties ES līmeņa sadarbības tīklos, kas veicina kopīgu projektu īstenošanu un stiprina ES līmeņa radošo sadarbību kultūras jomā.

ES VALSTU VALODAS UN TO LIETOJUMS

Vai zināt, cik oficiālās valodas ir Eiropas Savienībā?

Eiropas Savienībā ir 24 oficiālās valodas, tāpēc viens no ES pamatprincipiem ir daudzvalodība, kuras mērķi ir censties saglabāt Eiropas bagātīgo valodu daudzveidību un veicināt valodu apguvi Eiropā. Īstenojot daudzvalodības principu, Eiropas pilsoņi ar ES institūcijām var sazināties savā dzimtajā valodā un arī visi likumi un normatīvie akti ir pieejami visās oficiālajās valodās. Arī liela daļa citu ES institūciju materiāli ir pieejami ES oficiālajās valodās.

Kuras ir visbiežāk lietotās valodas Eiropas Savienībā?

Angļu, vācu un franču valoda. Valodu mācīšanās iniciatīvu atbalstam ir izveidota Eiropas Atzinības zīme valodu apguvē, kas izceļ katrā ES valstī esošos svešvalodu apguves projektus un iniciatīvas.

Cik ES valstu valodās varat 3 minūtēs iztulkot vārdu “paspēlēsīties”? (iespēja izmantot GoogleTranslator)

KULTŪRAS ATTĪSTĪBA UN EIROPAS KULTŪRAS GALVASPILSĒTA

Kā ES atbalsta valstu kultūras saglabāšanu un attīstību?

Kultūrpolitikas attīstība ir katras dalībvalsts pārziņā, savukārt ES darbība kultūras jomā ir vērsta uz to, lai atbalstītu un papildinātu dalībvalstu rīcību kultūras un vēstures uzlabošanā un popularizēšanā, Eiropas nozīmes kultūras mantojuma saglabāšanā un pieejamības veicināšanā, kā arī kultūras sakaru un jaunrades veicināšanā. Kā viena no kultūras veicināšanas iniciatīvām ir Eiropas kultūras galvaspilsētas tituls, kas katru gadu tiek piešķirts divām ES pilsētām. No Latvijas 2014. gadā šis tituls bija Rīgai un nākamo reizi kāda Latvijas pilsētas par Eiropas Kultūras galvaspilsētu varēs kļūt 2027. gadā.

Kas šobrīd ir Eiropas Kultūras galvaspilsēta?

2019. gadā Eiropas kultūras galvaspilsētu titulu iegūst Plovdiva (Bulgārijā) un Matēra (Itālijā).

PIELIKUMS ATBALSTS KULTŪRAI ES

12 PROJEKTI VĒRTĒŠANAI:

Baltic Light Chain

Projektā paredzēts īstenot starptautiska mēroga gaismas festivālus, tostarp Rīgas ikgadējo festivālu "Staro Rīga".

Art Nouveau & Ecology

Projekta ietvaros paredzēts izveidot jūgendstila arhitektūras mantojuma sadarbības tīklu. Jūgendstila sadarbības tīkls vēlas turpināt savu pašreizējo darbību, kā arī veicināt Eiropas sabiedrības izpratni par aktuālām tēmām: ekoloģijas nozīme no jūgendstila perioda līdz šodienai, jūgendstils un ilgtspējīga attīstība, klimata ietekme uz jūgendstila ēkām.

10 Literāro darbu tulkošana uz latviešu valodu

Tulkojamo darbu sarakstā ietilpst Igaunijas, Maķedonijas, Maltas, Polijas, Bulgārijas, Čehijas, Austrijas, Francijas un Šveices rakstnieku noveles un stāsti, kas tapuši laika periodā no 1960. gada līdz mūsdienām.

Ceļojošo jauniešu orķestru Eiropas festivālu pieredze

Projekts apvieno 3 Eiropas simfoniskās mūzikas festivālus, organizējot festivālu dalībnieku apmaiņas programmu Francijā, Itālijā un Latvijā.

Ceramics and its dimensions

Projektā ir iesaistīti 16 partneri no 11 valstīm, tostarp muzeji, universitātes, pētniecības institūcijas, privāti uzņēmumi. Projekts ilgst 4 gadus. Projekta aktivitāšu sarakstā ietilpst meistarklases, ceļojošā izstāde, simpozījs, izglītojoši pasākumi, konferences.

Atgūstot neredzamo pagātni

Projektā vērsta uzmanība uz bijušās Austrumeiropas valstu mākslas un kultūras rekonstruēšanu un apzināšanu. Tajā tiek mēģināts atklāt šo valstu mākslas vēsturi un lomu sociālisma periodā un to pašreizējo mantojumu. Projekta pamats ir starpdisciplināru parādību pētījums, kurā tiek atspoguļoti dažādu mākslas disciplīnu (vizuālā māksla, teātris, performances, kino un fotogrāfija) un to pārstāvju centieni paplašināt izteiksmes veidus.

Contemporary Museum Breaks the Borders of Cultures

Projekta mērķis ir veicināt savstarpēju sadarbību starp Eiropas leļļu centriem, radīt vienotu leļļu un leļļu muzeju speciālistu sadarbības tīklu, parādot triju Baltijas valstu leļļu mākslinieku unikālītāti un dažādību. Projekta realizācijas gaitā katrs mākslinieks savā valstī veidos leļļu izstādi, balstoties uz katras valsts nacionālo vērtību – eposu un mītu. Latvijas Leļļu teātris mākslinieces Anitas Znutiņas – Ševes vadībā veidos ekspozīciju Varonis laikā un telpā, kurā vizuālā veidā tiek meklēta atbilde uz jautājumu – kas ir mūsdienu bērnu varonis Latvijā? Vai Lāčplēša tēls mūsu bērniem ko izsaka? Projekta laikā plānots izveidot Baltijas leļļu mākslas centru Tallinā.

Bridge Between European Cultural Centres

Projekts apvieno 20 dažādus kultūras centrus no 10 Eiropas valstīm. Organizāciju pārstāvji apmainās darbības pieredzē, pavadot noteiktu laiku citas valsts kultūras organizācijā.

Common Sea – Come And See

Projekta mērķis ir veicināt Latvijas literatūras attīstību, sekmējot starpkultūru dialogu un Latvijas literāro procesu iekļaušanos starptautiskajā apritē, kas popularizē literatūru starptautiskajā mērogā un atbalsta literāro tulkojumu veikšanu. Projekta ietvaros tiek rīkota rakstnieku un tulkotāju rezidences programma, kurā ir dota iespēja māksliniekiem un tulkotājiem no Ziemeļeiropas, Dienvideiropas un Austrumeiropas konkursa kārtībā pieteikties uz stipendijām, kas sedz ceļa un uzturēšanās izdevumus rezidencē.

Contemporary Self-Portraits

Rīgas paš/portreti" ir Eiropas Kultūras galvaspilsētas notikums un daļa no starptautiskā iedzīvotāju līdzdalības un kopienu mākslas projekta "Laikmetīgi pašportreti" (Contemporary Self-portraits). Projekta mērķis ir veicināt iedzīvotāju līdzdalību radošos procesos, izpaužot savu personisko un lokālo identitāti ar pašportretu palīdzību.

Cosmic Underground

Projekta galvenais elements ir multidisciplinārs vilciens, kas savieno Austrum un Rietumeiropu divu mēnešu ilgā ceļojumā, uzsākot ceļu no Igaunijas un noslēdzot Portugālē. Ceļojuma laikā vilcienā notiek performances, aplūkojamas audiovizuālas instalācijas un mūzikas pasākumi.

CUNE Comics – in-Residence Programme

Projekts piedāvā rezidenču programmu komiksu māksliniekiem, sniedzot iespēju gūt jaunu pieredzi un iedvesmu citās Eiropas valstīs, tiekoties un daloties pieredzē ar vietējiem komiksu māksliniekiem.

PIELIKUMS

INTERESANTI FAKTI PAR ES DALĪBVALSTĪM

TĒMAS:

1. Cilvēki un sociālā labklājība

- 1.1. Nodarbinātība
- 1.2. Dzīves ilgums vīriešiem
- 1.3. Dzīves ilgums sievietēm
- 1.4. Vidējais populācijas vecums
- 1.5. Cilvēku skaits mājsaimniecībā
- 1.6. Populācija (cik milj. skaits cilvēku) valstī
- 1.7. Jauniešu skaits (vecumā 15 – 24 gadi)
- 1.8. Iedzīvotāju skaits uz km².
- 1.9. Studentu skaits
- 1.10. Jauniešu bezdarbs

2. Ekonomika un finanses

- 2.1. Izdevumi mājsaimniecībai par apģērbu un apaviem
- 2.2. Izdevumi mājsaimniecībai par ēdienu un dzērieniem
- 2.3. Valdību budžeta deficīts vai pārpalikums

3. Lauksaimniecība un zivis

- 3.1. Liellopi
- 3.2. Siera produkcija
- 3.3. Govis
- 3.4. Cūkas

4. Vide un enerģija

- 4.1. Elektrības cena par kWh vidēja izmēra mājsaimniecībai
- 4.2. Atjaunojamā elektroenerģija

5. Transports un ceļošana

- 5.1. Gultas vietu skaits tūristiem (zem Industry, Trade and Services)
- 5.2. Gaisa pasažieri (zem "Transport")
- 5.3. Kravas transports pa zemi (zem "Transport")

6. Zinātne un tehnoloģijas

- 6.1. Augstāko tehnoloģiju eksports
- 6.2. Cilvēkresursi šajā jomā
- 6.3. Interneta bankas
- 6.4. Cilvēki, kas nekad nav lietojuši internetu
- 6.5. Iepirkšanās tiešsaistē

VIDE UN INFRASTRUKTŪRA

Eiropas Savienības prioritātes ietver izaugsmes un investīciju sekmēšanu, digitālā vienotā tirgus attīstību, enerģētikas neatkarības nodrošināšanu, cīņu pret klimata pārmaiņām, sekmīgu globalizācijas sniegto iespēju izmantošanu, migrācijas jautājumus, kā arī Eiropas ietekmes palielināšanu pasaulē. Šo prioritāšu īstenošanā būtiska loma ir vārdamātai enerģētikas, infrastruktūras, vides un klimata pārmaiņu un inovāciju politikai izstrādei un ieviešanai. Vides un infrastruktūras moduļa mērķis ir skaidrot ES ilgtermiņa vīziju kopīgai drošībai un izaugsmei nozīmīgās nozarēs, aplūkojot galvenās politikas prioritātes un darbības virzienus un veicinot izpratni par ES pozīcijām vides, enerģētikas, satiksmes un inovāciju sektoros.

VIDE UN EIROPAS SAVIENĪBA

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

1. Sniegt zināšanas par ES nostāju un ilgtermiņa vīziju vides jautājumos.
2. Veicināt izpratni par Eiropas Savienības vides un klimata politikām, to prioritātēm un mērķiem.
3. Apzināt galvenos ES darbības virzienus vides un klimata pārmaiņu jomā, padziļināti analizējot ES paveikto efektīvas resursu izmantošanas un ilgtspējas sekmēšanā dalībvalstīs.
4. Novērtēt pilsoniskās sabiedrības lomu vides jautājumu risināšanā, aplūkojot konkrētus gadījumus.

NEPIECIEŠAMAIS

🕒 60-90 min.

MATERIĀLI

- Flipchart lielās lapas, krāsaini flomasteri, marķieri, līme, šķēres, krāsainas lapas. Veci žurnāli ar bildēm (ja vēlas strādāt kolāžas tehnikā).

DALĪBNIĒKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Nav nepieciešams.

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Iedziļināties Eiropas Savienības vides prioritātes un apzināties, ko mēs katrs ikdienā varam darīt šo prioritāšu īstenošanā.

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

1. Ievads no moderatora puses, uzdodot jautājumus un pārbaudot jauniešu intereses un zināšanas:

- Jūsaprāt, kādi ir aktuālie vides jautājumi šobrīd pasaulē/Eiropā?
- Kā ES var vai nevar palīdzēt šos jautājumus risināt?
- Kā mēs katrs individuāli varam ko ietekmēt?

(Prāta vētra – uz katru no jautājumiem katrs var pateikt savas domas, var pierakstīt idejas uz tāfeles).

2. Ko ir paveikusi Grēta Tūnberga?

2019. gadā mediju vidē plašu rezonansi izraisīja 15 gadus vecā klimata aktiviste Grēta Tūnberga, Zviedrijā protestējot pie parlamenta pret valdības vienaldzību pret klimata pārmaiņām. Viņa aizsāka globālu kustību "Fridays for Future", iedvesmojot jauniešus 105 pasaules valstīs piektdienā, 15.martā iziet demonstrācijās.

Tūnberga uzstājusies ANO klimata samitā un Pasaules ekonomikas forumā Davosā, kā arī nominēta Nobela miera prēmijai. Viņa uzrunāja arī Eiropas Parlamenta deputātus Vides komitejas

sanāksmē Strasbūrā, aicinot eiroparlamentāriešus rīkoties klimata politikas jautājumos nākotnes paaudžu vārdā. Viņa ir pierādījums, ka mēs katrs varam būt pārmaiņu veicinātāji, aktuālo jautājumu virzītāji, neatkarīgi no vecuma un amata.

(Ja laiks atļauj, var kopīgi noskatīties daļu no uzrunas)

Greta Thunberg full speech at the EU Parliament in Strasbourg

<https://www.youtube.com/watch?v=cjAcuQEVxTY>

3. **Plakātu veidošana.** Protesti var būt dažādi un arī to vēstījumi. Skolēnus sadala grupās pa 3 – 5 cilvēkiem katrā, un katra komanda izlozē vai izvēlas vienu tēmu. Jauniešiem jāiepazīstas ar iedoto tēmu un par savu tēmu ir jāizveido plakāts ar konkrētu vēstījumu. Plakātam vispirms jāizvēlas konkrēta mērķa grupa (citi skolēni, uzņēmēji, pilsētu iedzīvotāji utt.) un vēstījums, ar ko viņi vēlas doties pie šīs mērķa grupas aizstāvēt konkrēto vides aktualitāti un veicināt sabiedrības izpratni par konkrēto vides jautājumu. Katra grupa izvēlas citu ES prioritāti vides jautājumos, par ko jāveido plakāts.

• turinājums otrā pusē •

METODES IZPILDE PA SOĻIEM (turpinājums)

1. Ilgtspējīgs patēriņš un ražošana

ES galvenais mērķis ir ilgtspējīga izaugsme. Lai ražotāji un patērētāji varētu ikdienā iedzīvotājiem principu "izdarīt vairāk ar mazākiem līdzekļiem" laikā, kad notiek straujas klimata pārmaiņas un pieaug pieprasījums pēc enerģijas un resursiem, ES ir ieviesusi plaša spektra politikas nostādnes un iniciatīvas, ar kurām panākt ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu.

<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/lv/sheet/77/ilgtspējigs-paterins-un-razosana>

2. Cīņa pret klimata pārmaiņām.

Bīstamu klimata pārmaiņu nepieļaušana ir svarīga ES prioritāte. Lai cīnītos pret klimata pārmaiņām, ES ir jāklūst par zemu oglekļa dioksīda emisiju ekonomiku un klimata neitrālu savienību, ieguldot reālos tehnoloģiskos risinājumos, palielinot pilsoņu iespējas un saskaņojot rīcību tādās svarīgās jomās kā rūpniecības politika, finanses un pētniecība.

Climate Strategies & targets:

https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies_en

3. Vides politika

Vides politika palīdz ES ekonomiku padarīt videi nekaitīgāku, aizsargāt Eiropas dabas resursus un saglabāt ES iedzīvotāju veselību un labklājību. Kopš 1973. gada Eiropas Komisija ir pieņēmusi daudzgadu vides rīcības programmas, nosakot turpmākos likumdošanas priekšlikumus un ES vides politikas mērķus. ES ir vienojusies samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, apturēt bioloģiskās daudzveidības izzušanu, panākt labu vides stāvokli visos ES jūras ūdeņos, aizsargāt vidi un cilvēku veselību, novēršot vai samazinot atkritumu rašanās un apsaimniekošanas negatīvo ietekmi, stimulēt pāreju uz zaļo ekonomiku un veikt preventīvas darbības vides aizsardzības un klimata pārmaiņu jomā.

Eiropas Parlamenta un Padomes lēmums par vispārējo Savienības vides rīcības programmu līdz 2020. gadam "Labklājīga dzīve ar pieejamajiem planētas resursiem"

Vairāk: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX:32013D1386>

4. Pilsoniskās sabiedrības aktivitāte klimata pārmaiņu jautājumos

Pilsoniskajai sabiedrībai ir nozīmīga loma politikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesā jebkurā demokrātiskā valstī, tostarp arī ES. Ņemot vērā, ka klimata pārmaiņu jautājumi pēdējo gadu laikā ir nonākuši politikas veidotāju dienaskārtības augšgalā, arī pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm, kas saistītas ar vides jautājumiem, tiek pievērsta pastiprināta uzmanība.

4. Katra grupa prezentē savu plakātu un ideju, par ko iestājas. Pārējās grupas var uzdot jautājumus.

5. Noslēgumā citāts:
"We don't need a handful of people doing zero waste perfectly. We need millions of people doing it imperfectly."

/ Anne-Marie Bonneau, Zero Waste /

Visi grupā pārrunā, cik videi draudzīgi katrs dzīvo ikdienā, un pēc tam katrs skaļi pasaka apņemšanos, kā katrs individuāli varam ietekmēt, ka ES sabiedrība (mēs katrs) dzīvojam videi draudzīgāk.

Papildus aktivitāte: Ierosinājums veikt Zero waste nedēļu/mēnesi – nodarbības beigās katrs apņemas ieviest vienu ieradumu uz nedēļu/mēnesi savā dzīvē, lai mazinātu savu ietekmi uz vidi (piemēram, atkritumu šķirošana, izvairīšanās no plastmasas izmantošanas, videi draudzīga pārvietošanās, gaļas samazināšana uzturā, jaunu lietu neiegādāšanās utt.). Pēc tam nākamajā reizē tiek pārrunā, kā ir gājis.

INOVĀCIJAS EIROPAS SAVIENĪBĀ

APAKŠTĒMA NO SATURA KOMISIJAS

Inovācijas un Eiropas Savienība

NODARBĪBAS MĒRĶIS

Apzināt inovāciju jomas, kuras ES atbalsta un iepazīt konkrētu projektu piemērus no Latvijas un citām ES dalībvalstīm.

NEPIECIEŠAMAIS • 60 min. (neskaitot m.d. izpildi)

MATERIĀLI

- Lielās papīra lapas
- rakstāmpiederumi

DALĪBNIKU PRIEKŠZINĀŠANAS

Novadīta saturiskā nodarbība "Inovācijas ES"

METODES IZPILDE PA SOĻIEM

- 1. Mājasdarbs:** Skolēni sadalās pa pāriem, katram pārim saņemot vienu no ES inovāciju jomām: **Sociālās inovācijas; Dizaina inovācijas; Publiskā sektora inovācijas; Darba vietu inovācijas; un Pieprasījuma puses inovācijas.**
- 2.** Katram pārim mājasdarbā ir jāgatavo ziņojums (viena līdz divas lapas), atbildot uz jautājumiem: kāpēc šādām inovācijām ir nepieciešams ES atbalsts; un kurš iegūst no tā, ka ES atbalsta šo jomu. Kā arī jāatrod divi atbilstoši inovāciju projekti, viens no Latvijas un viens no kādas citas ES dalībvalsts, norādot, kas projektā notiek, kur tas tiek īstenots un kurš ir projekta īstenotājs.
- 3.** Nodarbības sākumā visi atbilstošo jomu pāri izveido savas kopīgās grupiņas, kurās apkopo mājas darbā paveikto, izveidojot vienu kopīgu definējumu par to, kāpēc šādām inovācijām ir nepieciešams ES atbalsts un kurš ir ieguvējs no tā, ka ES atbalsta šo jomu.
- 4.** Grupas prezentē viena otrai savu veikumu.
- 5.** Moderators noslēdzošais jautājums: kas jums kā skolēniem būtu pašlaik jau jāsāk mācīties, lai arī varētu veidot šādus inovāciju projektus un izmantot ES finansējumu?

